उमलवाट

(मिश्र कवितासंग्रह - भाग १०)

रचना

डॉ. मंजूषा कुलकर्णी

(साहित्य अकादमी पुरस्कारप्राप्त लेखिका, कवयित्री)

मंजुभारती प्रकाशन

पुणे

उमलवाट (मिश्र कवितासंग्रह - भाग १०)

रचना : डॉ. मंजूषा कुलकर्णी
(साहित्य अकादमी पुरस्कारप्राप्त लेखिका, कवयित्री)
साकेत / २५, जयवंत पालकर मार्ग,
पोद्दार रुग्णालयासमोर वरळी, मुंबई - ४०० ०३०.
भ्रमणध्वनी - ९०८२१६१५२४, ९८२२८३९४९१
Email : drmangushak@gmail.com

कायमस्वरूपी पत्ता : २३१, समर्थ अलंकार, फ्लॅट-२,
कवितांच्या बागेसमोर, ज्योतीनगर,
छत्रपती संभाजीनगर - ४३१ ००५.

प्रकाशक : सौ. उल्का मंगेश कुलकर्णी
मंजुभारती प्रकाशन
'अे' ५०४, महालक्ष्मी पॅलेस,
वेंकटेश शर्विल सोसायटी समोर,
सी.एन.जी. पंपासमोर, पारी कंपनी चौक,
नऱ्हे, पुणे - ४११०४१.

प्रथम आवृत्ती : मार्गशीर्ष शु. ३, शके १९४७
रविवार, दि. २३ नोव्हेंबर, २०२५

अक्षर जुळवणी : सौ. अनिता विनायक भालेराव
क्रिएशन,
जयश्री, १-एन, सेक्टर ए, एन-१,
सिडको, छत्रपती संभाजीनगर - ४३१००३.
भ्रमणध्वनी - ९४२३३ ९६८८१

मुद्रक : स्टार कॉपीयर्स प्रायव्हेट लिमिटेड
कुमठेकर मार्ग, सदाशिव पेठ, पुणे ३०

ISBN : 978-81-988171-8-1

सर्वाधिकार : © लेखिकेच्या स्वाधीन

किंमत : **₹ १५०/-**

सर्व रसिकवरांना
सादर समर्पण...

मनोगत

कधी कधी असं वाटतं, की जीवन म्हणजे एका उमलत्या फुलासारखं असतं. दर दिवसागणिक त्याच्या पाकळ्या उलगडत जातात, रंग गडद होत जातात, आणि सुगंध हळूहळू साऱ्या वातावरणात पसरत जातो.

'उमलवाट' हा माझ्या मनाचा असाच एक प्रवास आहे आतल्या अंधारातून, शंकेतून, भीतीतून बाहेर येत उजेडाकडे चालण्याचा. या कवितासंग्रहाचा जन्म कोणत्या एकाच भावनेतून झालेला नाही. कधी ती प्रेरणा होती, कधी आत्मसंवाद, कधी वेदना, तर कधी फक्त शांततेची आस. प्रत्येक कवितेचं बीज मनात खोल कुठेतरी पेरलेलं होतं; कधी ओघानं अक्षरात उमटलं, कधी वर्षानुवर्षं थांबून योग्य ऋतूची वाट पाहत राहिलं.

'उमलवाट' लिहिताना माझ्या मनात एकच विचार होता की माणसाचं जगणं फक्त श्वास घेण्यात नाही, तर प्रत्येक क्षण उमलवण्यात आहे. जगणं कठीण असू शकतं, पण ते सुंदर बनवणं आपल्या हातात आहे. हीच ती वाट जी मी या कवितांतून मांडली आहे.

माझ्या आधीच्या संग्रहांप्रमाणेच, या कवितांमध्येही विषयांची विविधता आहे. कधी त्या आत्मचिंतनातून जन्मल्या, कधी काळाच्या पार्श्वभूमीवर. पण या वेळेला एक नवा सूर मनात रुजला होता आशेचा. अगदी छोट्या छोट्या गोष्टींमधून मी प्रेरणा शोधली. एक उमललेलं फूल, एखाद्या मुलाचं निष्पाप हास्य, एखाद्या वादळानंतरचा शांत क्षण हे सगळं या कवितांचं प्रेरणास्थान बनलं. मला नेहमी वाटतं जग सुंदर आहे, फक्त त्याकडे पाहायचं बघण्याच्या नजरेने नाही, तर समजून घेण्याच्या नजरेने.

'उमलवाट' म्हणजे अशाच नजरेचा प्रवास आहे. ही त्या मनाची वाट आहे, जी सतत सांगते 'अंधार आला तरी काही हरकत नाही; कारण त्याच्या पलीकडेच प्रकाश आहे.'

या संग्रहातील कविता कधी एक विचार बनून उमटतात, कधी आत्मस्वर. त्या मला शिकवतात की, प्रेरणा ही बाहेरून येत नाही, ती आतून जागी होते. आपल्या अंतर्मनात किती काही सुप्त आहे प्रेम, वेदना, ओढ, करुणा, विश्वास. या सगळ्या भावना जेव्हा एका बिंदूवर येतात, तेव्हा तिथे कविता जन्म घेते.

'उमलवाट' म्हणजे अशाच जन्मलेल्या कवितांचा एकत्रित प्रवास आहे. माझ्या लेखणीतून जेव्हा एखादा शब्द बाहेर पडतो, तेव्हा मला जाणवतं की तो शब्द आता माझा राहिलाच नाही. तो वाचकांच्या मनात नवा अर्थ घेऊन जगायला लागतो. म्हणूनच मला वाटतं, प्रत्येक कविता म्हणजे आपल्याला स्वतःकडे परत नेणारी वाट. कधी ती ओढीची वाट असते, कधी शांततेची, पण शेवटी ती 'उमलण्याची'च असते.

या कवितांमध्ये मी माणसाला नव्याने पाहिलं आहे. त्याच्या त्रुटींना, अपूर्णतेलाही मी स्वीकारलं आहे. कारण आपली प्रत्येक चूक, प्रत्येक अपयश आपल्याला काहीतरी शिकवतं तेच आपल्याला नवं रूप देतं, नवी उमेद देतं. म्हणूनच 'उमलवाट' म्हणजे पराभवातून उभं राहण्याचं गीत आहे. जेव्हा आयुष्याने आपल्याला खूप काही दाखवलं, तेव्हा मनाला वाटतं 'आता पुरे.' पण तिथेच उमलवाट सुरू होते. कारण काही वाटा अशा असतात, ज्या निराशेच्या शेवटीच उगवतात. त्या वाटांवर चालताना आपण हळूहळू पुन्हा जगायला शिकतो. या कवितांनी मला ते शिकवलं. कविता म्हणजे माझ्यासाठी ध्यानासारखं आहे. शब्द लिहिताना माझं मन शांत होतं आणि प्रत्येक ओळीत मला माझंच प्रतिबिंब दिसतं.

'उमलवाट' लिहिताना अनेक वेळा मी स्वतःशी बोलले. स्वतःलाच विचारलं, 'तू खरंच जगतेस का, की फक्त जगतेस असं वाटतंय?' तेव्हा उमगलं की, जगणं म्हणजे फक्त हालचाल नाही ते म्हणजे दररोज काहीतरी नव्यानं उमलणं.

कधी ती उमलवाट विचारांची असते, कधी नात्यांची, कधी श्रद्धेची, तर कधी आत्मस्वीकृतीची. या प्रत्येक वाटेवर मी चालले, आणि प्रत्येकवेळी थांबून मनात म्हटलं 'हो, अजूनही काहीतरी सुंदर बाकी आहे.' कविता लिहिताना मी कोणत्याही एकाच वर्गासाठी, लिंगासाठी किंवा विचारपंथासाठी लिहीत नाही. माझ्या कविता 'माणूस' या एकाच शब्दासाठी आहेत. माणसात किती चांगुलपणा

आहे, किती कोमलता आहे, हे मला पुन्हा पुन्हा जाणवतं. आजच्या काळात जेव्हा कठोरता वाढली आहे, तेव्हा ही कोमलता जपणं हीच खरी ताकद आहे.

'उमलवाट' हा त्या ताकदीचा प्रवास आहे. कवितांच्या प्रत्येक ओळीत मी स्वतःला शोधलं, आणि वाचकांना आमंत्रण दिलं की तेही स्वतःकडे पाहावं. कारण शेवटी कविता म्हणजे आरसाच असतो ज्यात आपण स्वतःला पाहतो आणि त्यात कधी प्रेम दिसतं, कधी वेदना, पण प्रत्येक वेळी एक नवं सत्य सापडतं.

या संग्रहातील काही कविता अगदी लहानशा आहेत दोन-तीन ओळींच्या. पण त्यांच्यात एक मोठा अर्थ दडलेला आहे. काही कविता दीर्घ आहेत जणू नदीप्रवाहासारख्या वाहणाऱ्या. त्या प्रवाहात वाचक स्वतःला हरवून देतो, आणि मग शांततेत पोहोचतो.

'उमलवाट' म्हणजे माझ्या आयुष्याच्या अनेक ऋतूंचं प्रतिबिंब आहे. कधी वसंत, कधी श्रावण, कधी शरद प्रत्येक ऋतूत काहीतरी वेगळं शिकायला मिळालं. कवितांनी त्या साऱ्या शिकवणींना आकार दिला. आज मागे वळून पाहते, तेव्हा वाटतं प्रत्येक वेदना, प्रत्येक हसू, प्रत्येक आठवण याचं काही ना काही कारण होतं. तेच कारण या कवितांमध्ये उमटलं. या प्रवासात काही लोक भेटले, काही दूर गेले. काही क्षणांनी शब्द दिले, काही शांततेने अर्थ दिला.

या सगळ्यांचं ऋण मी मनात ठेवते. प्रत्येक अनुभवाने या संग्रहात एक नवा रंग भरला. कधी करड्या रंगातली कविता लिहिली, तर कधी इंद्रधनुष्याच्या सात छटांत रंगवली. पण प्रत्येक ओळीत एक गोष्ट ठळक होती. विश्वास. स्वतःवर, जीवनावर, आणि प्रेमावर. मला माहित आहे, प्रत्येक वाचक आपापल्या अनुभवातून या कवितांना वाचेल. कोणाला ती प्रेरणादायी वाटेल, कोणाला आत्मपरिचयासारखी, तर कोणाला शांत प्रार्थनेसारखी. हीच तर कवितेची खरी जादू आहे ती प्रत्येकाच्या मनात वेगळ्या रूपात उमलते. माझी इच्छा एवढीच आहे की, ही 'उमलवाट' तुमच्या मनात थोडी शांतता, थोडा विश्वास, आणि थोडा प्रकाश सोडून जावी. माझ्या सर्व वाचकांना एक गोष्ट सांगायची आहे.

'उमलणं म्हणजे बदलणं नाही, तर स्वतःतल्या सौंदर्याला ओळखणं.' जीवनात कितीही अंधार असो, आपल्या मनातलं एक फूल मात्र दरवेळी उमलतच

असतं. फक्त आपण ते पाहावं लागतं, आणि त्याचा गंध अनुभवावा लागतो. हीच भावना घेऊन मी 'उमलवाट' वाचकांच्या हाती देते आहे.

मनाच्या वाटांवर चालताना कधी थांबा, कधी स्वतःकडे पाहा, आणि अनुभव घ्या की तुमच्याही मनात एक उमलवाट आहे. तिथे फक्त तुम्ही आणि तुमचं अंतःकरण आहे. त्याच्या गंधात जगणं खरंच किती सुंदर आहे, हे तुम्हालाच ठरवायचं आहे.

डॉ. मंजूषा कुलकर्णी

प्रस्तावना

कविता म्हणजे फुलं नाहीत, तरी त्यांचा गंध कायम टिकतो. काही कवितांमध्ये तो गंध इतका नाजूक, इतका प्रेरणादायी असतो की त्या वाचताना मनात एक शांत उमलवाट तयार होते. प्रकाशाची, उमेदेची, आणि अंतर्मनातील फुलझाडांची.

'उमलवाट' हा असा एक काव्यसंग्रह आहे, जो फक्त शब्दांनी नव्हे, तर प्रेरणेच्या श्वासांनी लिहिला गेला आहे.

डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांच्या कवितांचा हा संग्रह म्हणजे अंतर्मनात सतत झेप घेणाऱ्या विचारांची पाऊलवाट आहे. त्यांच्या कवितांमध्ये जीवनाचं गूढ आहे, पण त्याहून सुंदर आहे त्या गूढातून उमटणारी प्रकाशाची चाहूल.

'उमलवाट' वाचताना असं वाटतं, आपण एखाद्या पहाटेच्या दवबिंदूंतून चालतो आहोत. प्रत्येक शब्द हळूहळू झाडांच्या पानांवरून खाली येतो, आणि आपल्या मनावर थबकतो. कविता लिहिणं हे केवळ भावनिक क्रियाकलाप नसतो; तो जीवनाचा अर्थ शोधण्याचा प्रयत्न असतो. मंजूषा ताईंच्या लेखणीतून वाहणारे शब्द कधी आत्मशोधाचा स्वर घेतात, तर कधी समाजातील लहानशा घटकांना मोठं स्थान देतात. त्यांच्या कवितेत एक स्त्री आहे; पण ती फक्त स्त्री नाही; ती एक विचार आहे, एक जाणीव आहे, एक परिवर्तनाची हाक आहे.

'उमलवाट' या संग्रहातील स्त्री ही स्वतःच्या ओळखीचा शोध घेते, पण त्यात तिला अहंकार नाही; तिला केवळ जगण्याचा अर्थ उमगतो. या संग्रहातील प्रत्येक कविता म्हणजे एका प्रवासाचा थांबा आहे. कधी ती अंतर्मुखतेकडे नेते, कधी बाह्यजगाच्या सौंदर्याकडे. कधी ती आशावाद पेरते, तर कधी स्वीकार शिकवते. पण सर्वांत महत्त्वाचं म्हणजे या सर्व कविता आपल्याला जिवंत ठेवतात. त्या सांगतात की, काळोख कितीही असो, प्रत्येक मनात कुठेतरी एक उमलवाट

असतेच. फक्त ती ओळखायची, आणि त्या दिशेने चालायचं. मंजूषा ताईंच्या लेखनात एक वैशिष्ट्य आहे. त्या प्रत्येक भावनेला शब्द देतात, पण तो शब्द कोरडा नसतो; तो एका नाजूक ओलाव्यातून तयार झालेला असतो. त्यांची भाषा साधी आहे, पण तिच्यात गूढ गाभा आहे. कधी ती कवितेतून आई बनते, कधी शिक्षिका, कधी प्रेयसी, कधी एक तटस्थ निरीक्षक. परंतु प्रत्येक वेळी ती मनुष्याच्या 'होण्या'च्या प्रक्रियेचा भाग बनते.

'उमलवाट' हा संग्रह म्हणजे माणसाच्या प्रवासाचं गीत आहे. वेदनेतून आनंदाकडे, निराशेतून विश्वासाकडे, आणि अंधारातून उजेडाकडे नेणाऱ्या प्रवासाचं. या संग्रहातील कविता कोणत्याही एका भावनात अडकलेल्या नाहीत. त्यात उमेद आहे, श्रद्धा आहे, संवेदना आहे आणि संघर्षाचा गंधही आहे. त्या कवितांमधून लेखक मनुष्याच्या लहानशा जिंकण्यांचं उत्सव साजरा करते. उदाहरणार्थ, एखाद्या साध्या दिवशी उमलणारा हसरा क्षण ती त्यालाही महत्त्व देते. कारण तिच्या दृष्टीने कविता म्हणजे केवळ मोठ्या भावनांची अभिव्यक्ती नसून, लहानशा क्षणांचं अमरत्व.

'उमलवाट' वाचताना अनेकदा असं वाटतं की प्रत्येक कविता ही नवी पहाट आहे. कधी ती चिमण्यांच्या किलबिलाटासारखी, कधी पावसाच्या पहिल्या सरीसारखी, तर कधी मंद वाऱ्याच्या झुळुकीत मिसळलेली. कवितांचा हा संग्रह वाचकाला स्मित देतो, शांतता देतो, आणि मनाच्या गाभ्यात कुठेतरी नवा प्रकाश लावतो. या कवितांमधील 'मी' हा शब्द स्वतःशी संवाद साधतो. ती स्त्री कधी विचारते 'मी कोण?' आणि मग उत्तर मिळतं 'मी तीच, जी दर वेळी नव्यानं उमलते.' हेच या संग्रहाचं सार आहे. जीवन कितीही बदललं तरी आपण उमलत राहावं.

या कविता काळाच्या संदर्भातही महत्त्वाच्या वाटतात. आजच्या धावत्या जगात जिथे माणूस स्वतःपासून लांब जातो आहे, तिथे 'उमलवाट' सारखा संग्रह म्हणजे थांबायला भाग पाडणारा दवबिंदू आहे. तो आपल्याला विचार करायला लावतो. आपण खरंच जगतोय का फक्त दिवस जगतोय? आपण आपल्या भावना उमलू देतोय का त्यांना दडपतोय?

'उमलवाट' या कवितांमधून लेखक सांगते जीवन हे जपण्यासारखं आहे, त्याचं साजरेपण आपल्या हातात आहे. आपण उमलायचं, कोमेजायचं नाही. ज्येष्ठ

साहित्यिकांनी नेहमी सांगितलं 'कविता ही जीवनाची दुसरी भाषा आहे.' मंजूषा ताईंच्या या कवितांमध्ये ती भाषा पूर्णत्वाने फुललेली आहे. त्यांची ओळखीची शैली, आत्मस्पर्शी संवेदना आणि मितभाषी अभिव्यक्ती. सगळं काही इतकं संतुलित आहे की वाचक स्वतःच त्या कवितेत हरवतो. त्यांचं लेखन फुलासारखं आहे त्याचं सौंदर्य जाणवावं असं, पण तोडावंसं वाटू नये असं.

'उमलवाट' म्हणजे प्रेरणेचं नाव आहे. ही प्रेरणा केवळ यशासाठी नाही, तर जिवंत राहण्यासाठी आहे. या कवितांमध्ये आपण पाहतो एक मूल आपल्या स्वप्नांकडे झेपावतं, एक तरुणी स्वतःला ओळखते, एक आई शांततेचा ध्यास घेते, आणि एक विचारवंत स्त्री समाजाला नवं आकलन देतो. या सगळ्या छटा एकत्र येऊन हा संग्रह जिवंत करतात. मला वाटतं, 'उमलवाट' हा फक्त कवितासंग्रह नाही तो एक जीवनसंग्रह आहे. ज्याच्या प्रत्येक कवितेत आपण स्वतःचा काही ना काही अंश पाहू शकतो. कधी आपण त्या कवितेतील 'मी' असतो, कधी 'तू' आणि कधी फक्त त्या दोघांमध्ये वाहणारी हवा. अशा या उमलवाटीवरून चालताना वाचकाच्या पावलांना एक वेगळीच गंधमय ओल मिळते. त्याला वाटतं, 'हो, अजूनही जगात सौंदर्य आहे, अजूनही मनात कोमलता जिवंत आहे.' हीच या संग्रहाची खरी कमाई आहे. आणि म्हणूनच या कवितांना वाचणं म्हणजे फक्त वाचन नाही तो आत्मानुभव आहे, अंतःप्रवास आहे.

'उमलवाट' या कवितासंग्रहाची वाट म्हणजेच माणसाच्या मनातील आशेची, सर्जनशीलतेची आणि जिवंततेची वाट आहे. जीवनात कितीही अंधार असो, जोपर्यंत माणूस उमलण्याचा प्रयत्न करतोय, तोपर्यंत त्या वाटा सुगंधित राहतील.

श्री. मधुकर रायते
पुणे

अनुक्रमणिका

१) मदनसुंदरा रहा तू संगी ... १५
२) गंध अलौकिक पारिजातकी ... १६
३) आली पहाट सुंदर ... १८
४) माझ्या मनाच्या कुपीत ... १९
५) श्रीमुख सावळे सुंदर कृष्णा ... २०
६) सखे वाटतेस नवी ... २१
७) नदी गीत गाताना ... २२
८) आज रूप शैलपुत्री ... २३
९) चंद्र खिडकीशी आला ... २४
१०) सजण्या सजती फुलवंती ... २५
११) ती पूर्णाकृती होईल ना ... २६
१२) तुला वाहते कुसुमी वेणी ... २७
१३) अबोली गाहेरी ... २८
१४) विरंगुळा ... २९
१५) रोज ऊन्हं सांगा बरे ... ३०
१६) बहरली वेल नात्यांची ... ३१
१७) वेचूया सोने आनंदाचे ... ३२
१८) मागे उर्मिला ठेवली ... ३३
१९) सांज टेकली क्षितिजपाशी ... ३४
२०) छेड तू तराणे राजा ... ३५
२१) चतुर्दशीला पूनव ... ३६
२२) चांद उतू किती गेला ... ३७
२३) दरवळाया लागली ही शांतता ... ३८
२४) सुख ओथंबुन आले ... ३९
२५) अव्यक्त शब्द येती ... ४०
२६) जीव ज्योतीने उजळत जावे ... ४१
२७) फुलासारखे फुलायचे की ... ४२
२८) ओल्या पंखांची झळाळी ... ४३
२९) भाग्यास कोण लांघा ... ४४
३०) सरी प्रीतीच्या साजना ... ४५
३१) हिमाचली सार्थकत्व ... ४६
३२) तरी आसमंती गंध माझे ... ४७
३३) कुणी जरासे हळवे व्हावे ... ४८
३४) तू आला की माझी दिवाळी ... ४९
३५) तिची दिवाळी ऋतूऋतूंची ... ५०
३६) एक दिवाळी मनात चाले ... ५१
३७) चला दिवाळी करू साजरी ... ५२
३८) प्रीत पाडवा भेट तुला घे ... ५३
३९) सण भाऊबीज येतो ... ५४
४०) जगता जीवनगाणे ... ५५
४१) जितके जगणे उजळ उजळणे ... ५६
४२) चला सावरू दिवाळी ... ५७
४३) जळते अजूनी पणती ... ५८
४४) संस्कृताची संस्कृती हो ... ५९
४५) तू दिलेले क्षण हे जीवन ... ६०
४६) तूच सांभाळी प्रभो रे ... ६१
४७) कष्टभंजक हनुमते ... ६२
४८) झणी पुन्हा गेलास की ... ६३

४९) भुरळ भुरळते कधी कधी ... ६४
५०) धमण्यांमधले रक्त सांगते ... ६५
५१) तुझ्याचसाठी भावफुलांचा... ६६
५२) धुक्यातल्या धुंदीमध्ये ... ६७
५३) ओसंडून वाहते मंजूषा ... ६८
५४) एक संदुक आज्जीकडची ... ६९
५५) हुंदके आले तरी ... ७०
५६) शब्द आले शब्द गेले ... ७१
५७) कळले कधीच ना ... ७२
५८) वाट रेशमी रेख ना ... ७३
५९) कुठून वाट चालली ... ७४
६०) तूचि मानसीची मनु ... ७५
६१) एकटे असावे कधी ... ७६
६२) देत जाताना आलोक ... ७७
६३) वाट डोंगरी वळती ... ७८
६४) अवचित की भेटला ... ७९
६५) राधा संपली नाहीच ... ८०
६६) पहा दिव्यांचे रिंगण ... ८१
६७) कळी काळाची वालुका ... ८२
६८) खग असे वागतात ... ८३
६९) नवी पहाट होऊ दे ... ८४
७०) जगणे ते खरे ... ८५

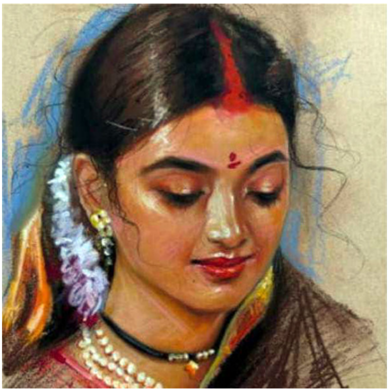

(१)
मदनसुंदरा रहा तू संगी

कसे सांगू तू वाचून घे
भाव ओठात दबलेले
शब्द अडतात का तेथे
प्रीतीच्या गावी रुजलेले

कशी पाहू तुला सजणा
नजर आहे रे झुकलेली
तुला कळते का बघ वेड्या
लाज गाली चमकलेली

एक वागे उनाडशी थोडी
बट माझी ती वाऱ्यावर
नाही कधीचे तुझ्याविन ते
हृदय माझे रे थाऱ्यावर

कुडी कानात मोत्यांची
कुजबुजते हळूच काही
म्हणे अलवार प्रियतम गे
तुझ्या गजऱ्यात का राही

डोरले गळ्यात शेंदूर भांगी
तुझ्याच नावे प्रीत अभंगी
अजोड जोडा जन्मोजन्मीचा
मदनसुंदरा रहा तू संगी

दि.१६/०९/२०२५
रात्री ०१.३६ वा.

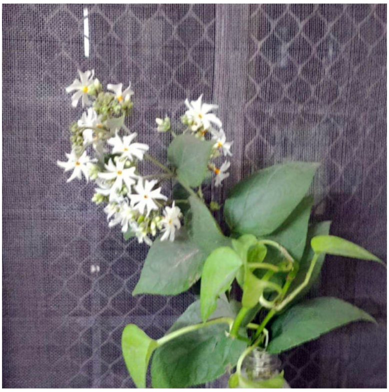

(२)
गंध अलौकिक पारिजातकी

कुठे उमलला जरी प्राजक्त
आठवण येई प्रीतीची
भार्या प्रेमासाठी जागल्या
एका अनोख्या रीतीची

हट्टा पेटून उठली भामा
गंधफुलांचा बहर हवा
आणा राया माझ्यासाठी
स्वर्गामधला वृक्ष नवा

अंगणी माझ्या केवळ आपण
वृक्ष रोपिला पाहिजे
त्यासव तुम्ही प्रियवरा कृष्णा
भामा गेही राहिजे

मत्सर दाटे सत्यभामेच्या
मनी रुख्मिणी साठीचा
म्हणे या इथे लावा पारिजात
रुख्मिणी घरास पाठीचा

तिथेच हसला गाली प्रभुवर
मनी ठाणीले काहीतरी
फुले तिथे पडतील असा मी
रुजवीन दिव्य तरुवरा परी

हळव्या हळव्या कोमल आपुल्या
प्रियतम रुख्मिणी राणीला
मधुर उपायन देण्यासाठी
काळ योग्य असे जाणीला

जसा लोटला काळ तसा मग
बहरा आला प्राजक्त
सुंदर शोभून शुभ्र कळ्या त्या
देठ केशरी आरक्त

हसला पारिजातक आणि
झुकला अंगणी रुख्मिणीच्या
भामा रडली घडले कसे हे
मनासारखे त्या राणीच्या

कृष्ण सखा मग सांगण्या आला
म्हणे भामा तू ऐक जरा
नको फुकाचा द्वेष उफाळो
जाळील तुझिया तो अंतरा

जसा मी आहे तसा प्राजक्त
मनःप्रेम जाणतो खरा
मनापासुनी प्रेम रुक्मिणी
करते या श्रीरंगवरा

तुझीही प्रीती माझ्यावरती
लक्ष परी सवती वरती
म्हणून मत्सर येतो हृदयी
भाव द्वेषाचे ये भरती

ती तर केवळ अनन्यभावें
मुरलीधरा मज नित पुजते
मनोमनी वरलेले मजला
सदासर्वदा ती भजते

सोड आता तू द्वेषभावना
शुद्ध होऊ दे चित्त पावना
मिळेल तेंव्हा पारिजातक
आणि पावशील तूही मोहना

गंध अलौकिक पारिजातकी
छंद आगळा जडो तुला
परिमळलेली गोड भामाही
सत्वर मुग्धा लाभो मला

दि.१५/०९/२०२५
रात्री ०९ ४३ वा.

(३)
आली पहाट सुंदर

आली पहाट सुंदर
तिचे प्राचीवर घर
किरणांची तोरणे नि
केशराची जर वर

तिच्या दारात प्रेरणा
उषा घेऊनिया आशा
नवं सुरुवात एक
एक तारुण्याची भाषा

ती न जुनी होते कधी
कधी नाहीच पुराणी
भाळतो जो तिच्यावर
रविराजाची ती राणी

किलबिलाट कानाशी
एक उमेद मनाशी
उमलून येई सृष्टी
घरीदारी नि वनाशी

जगण्याचा हा आरंभ
दिव्य धुंदसा सुगंध
रोज पहाटेस तिला
पाहण्याचा जडो छंद

दि.१७/०९/२०२५
सकाळी ०९.३२ वा

(४)
माझ्या मनाच्या कुपीत

माझ्या मनाच्या कुपीत
अत्तराचे कण किती
काही हासू आणि आसू
जरा जोश जरा भीती

माझ्या मनाच्या कुपीत
दडलेली एक कुपी
बडबडणाऱ्या सख्या
एकांताची आहे चुप्पी

कधी भरलेले क्षण
कधी भारावले मन
कधी ओढ ओढणारी
कधी उसासे गरम

माझ्या मनाच्या कुपीत
एक कालचाही काळ
एक जगते मी आज
भावी सोनेरी सकाळ

माझ्या मनाच्या कुपीत
दडलेले खूप काही
काही सांगेन कदाचित
काही कधीही ते नाही

दि.१८/०९/२०२५
रात्री ०९.४७ वा.

(५)
श्रीमुख सावळे सुंदर कृष्णा

तुझाच लागो ध्यास मनाला
नजर तुझी मजवरी राहू दे
श्रीमुख सावळे सुंदर कृष्णा
सदा सर्वदा मला पाहू दे

तुझ्या कृपेची नजर मजवरी
छत्र बनून रे शिरी असू दे
तुझ्याच या विश्वात ईश्वरा
मका चरणी तुज नित्य वसू दे

येतील जातील जन पळ पळ हे
एक तूच खरा साथी असावा
येणे जाणे निश्चित असता
भक्तीदीप मज हाती असावा

रूप तुझे ते मोहक सुंदर
काय हवे पोळल्या मनाला
एक दिलासा तूच तू देवा
जगताना मग क्षणाक्षणाला

सालंकृत तव रूप मनोहर
मानसपुष्पा वाहीन तुजला
बाहेरी तू राऊळातही
मनमंदिरीही पाहीन तुजला

दि.१९/०९/२०२५
दि ०७.०६ वा.

(६)
सखे वाटतेस नवी

तुझ्या रेशमी मिठीत
सखे जगण्याची आस
तुझ्या हसण्यास येई
जाईजुईचा सुवास

तुझ्या स्पर्शात मला
किती प्रीत जाणवते
तुझा सहवासी मला
नवी सकाळ नवते

तुझ्या कोमल करांनी
स्वीकाराचा भाव जागे
माझे जग उजळते
मन आनंदाने वागे

तूच जगतात माझी
खऱ्याखोट्याची कसोटी
तूच आनंदाची खाण
तूच लाभ सांगिनी की मोठी

क्षणोक्षणी वाटे मला
तुझी साथ हवी हवी
किती कितीदा पाहतो
सखे वाटतेस नवी
रोज हवी नवी नवी

दि.२०/०९/२०२५
रात्री ११.५८ वा.

(७)
नदी गीत गाताना

खळखळ वाहून जशी हासते
नदी गीत गाताना
पावन करते चराचरांना
ध्येयाप्रत जाताना

अगणित उठती तरंग विरती
तरी दुःख ना करते
जो जे मागेल त्याची ओंजळ
जीवन जलाने भरते

काठांचा आधार वाटतो
तरीही थांबणे नाही
जे गेले ते प्रवाह क्षण मग
परतून येणे नाही

एक सागरा समान कोणी
तिष्ठत वाट पहातो
कधी कळावे तुला माणसा
तू साचून का रहातो

सतत वाहणे हसणे गाणे
जीवन प्रवाह वाहो
अर्पण आणि समर्पण करणे
नित्य मनाशी राहो

दि.२१/०९/२०२५
रात्री ११.५३ वा.

(८)

आज रूप शैलपुत्री

अंबे जगदंबे माते
तुझी कृपा सदा राहो
तुझ्या मायेचा झरा ग
मनमंदिरात वाहो

आज तुझ्या नवरात्रीचे
घट बसले घरात
चैतन्याला पूर आला
मन भक्तीच्या भरात

तुझ्या स्थापनेची केली
आज तयारी जोरात
जागवून साधनेत
माय काढीन मी रात

आज रूप शैलपुत्री
हिमालयाची तनया
भाळी कोर चंद्राची ग तुझ्या
तुझी सिद्धी ही विजया

आज वृषारुढे तुला
मनोकामना मागते
शूलधरे जननी गे
मन संकल्पा सांगते

द्यावा आशीर्वाद मला
घ्यावे पदरात दोष
आत मनाच्या विकासो
दृढ भक्तिमय कोष

दि.२२/०९/२०२५
सायं ०७.२० वा

(९)
चंद्र खिडकीशी आला

चंद्र खिडकीशी आला
मला कानाशी बोलला
म्हणे भाग्य आले फळा
तुला... रूपचांदवा मिळाला

तेज शीतल तियेचे
अमृताची धार मुखी
सखी ज्याला मिळे ऐसी
तो रे त्रिखंडात सुखी

तिच्या प्रभेतच जादू
कांती ओसंडून जाई
खेचला जातो ना मीही
रोहिणीच्या प्रेमापाई

देई दिलासा मनाला
अशी प्रिया मिळावी की
प्रीत ईश्वराची भेट
दिव्यता ही कळावी की

म्हणूनच येतो मीही
तिचा गोडवा पाहण्या
थोडावेळ वेड्या तिच्या
सहवासात राहण्या
मुग्ध निकट राहण्या

दि.२३/०९/२०२५
रात्री ११.५७ वा.

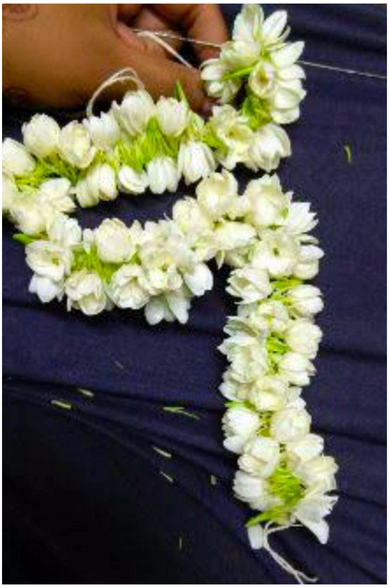

(१०)
सजण्या सजती फुलवंती

सुकला गजरा जरी वेणीतच
गंध तयाचा विरेल का
ऋतू हवासा मधुमासाचा
पुन्हा माघारी फिरेल का

रोज उमलू दे कळ्या मोगरी
रोज जाईची रम्य फुले
जुई हासू दे वेलीवरती
कुठे अबोली मौन डुले

काट्यामधली कोरांटी अन
 बकुळी उंचशा झाडाशी
गंध केवडा वेडा केवढा
मरवा दरवळ हाराशी

मधूमालती सुवर्णचंपा
गुलाब आणिक शेवंती
कुंदकळ्यांच्या धुंद पांढऱ्या
पुष्पवल्ली हो त्या फुलती

सजती फुलवंती
सजण्या सजती फुलवंती

दि.२४/०९/२०२५
रात्री १०.३९ वा.

(११)
ती पूर्णाकृती होईल ना

कलाकुसरीच्या सीमा साऱ्या
इथे दाटल्या मुक्तपणे
फुले डोलली त्यावर आली
फुलपाखरे उन्मुक्तपणे

रंग उमलले गंध लेऊनी
केशकुंतली माळीयले
अंबाड्यातील सुमनसख्यांनी
देठ माहेरी गाळीयले

झगाच विणला फुग्यासारखा
आयुष्याला गुंफीयले
रीत शोधली आनंदाची
मन धाग्यातून मांडीयले

उभ्या आडव्या सुखदुःखांच्या
जीवनरेषा शिवताना
वीण न उसवो म्हणून अट्टहास
आत्मबंध कळो निवताना

निव्वळ आकृती एक कलाकृती
ती पूर्णाकृती होईल ना
माझे मीपण ईश निरूपण
मर्माहुती दिवी जाईल ना

दि.२५/०९/२०२५
रात्री ०९.२३ वा

(१२)
तुला वाहते कुसुमी वेणी

तुला वाहते कुसुमी वेणी
जिच्यात दडली गंधित गाणी
त्यावर नाझ्या आत्मरूपाचे
भाव प्रफुल्लित अत्तर पाणी

जगदंबे तू स्वीकारावी
भावफुलांची रंगीत वेणी
भक्ती उमलून येते आणिक
गुज मनीचे सांगेल कोणी

धागा एक तो धरून ठेवील
तुला मला त्या फुलांभोवती
जिवाशिवाचा धागा अखंडित
जन्मोजन्मी नियती ओवील

त्या वेणीतील परिमळ माझ्या
अंतरातला सुगंध देईल
फुलांसवे मन तुझ्या संगती
कुशीत बसण्या दौडत येईल

पुष्प जीवाचे कलिका आधी
मग ते उमलून जगता येईल
वृद्धपणातील सुकणे तरीही
तुला वाहता सार्थक होईल

दि.२६/०९/२०२५
रात्री ११.३१ वा.

(१३)
अबोली गाहेरी

अबोलीच्या मौनातील
रंग कुणी ओळखा
तिचा तिच्या भोवताली
अबोलसा विळखा

कशासाठी शब्द शब्द
भडिमार मारणे
मूकपणे सांगताना
गलका विनाकारणे

काय करायचे आहे
जर कळलेले
शब्द अडथळे तिथे
ज्यांस वळलेले

आत डोकवत जावे
गोंधळ बाहेरी
तिथं बसलेली एक
अबोली गाहेरी

तिचा रंग उमजून
घेत जात रहावे
शब्देविण संवादाला
साक्षीपणे पहावे

दि.२७/०९/३०२५
रात्री १०.४८ वा.

(१४)
विरंगुळा

विरंगुळा कशाला तो
म्हणावा हे दिसते
मन हिरवाईच्या रंगी
रंगुनिया बसते

दूर तिथे डोंगरावर
त्याला पाठवावे
उंचावरूनिया भुईस
खोल आत साठवावे

तरुवर तिथे खग
झाले मन माझे
किलबिल आनंदाचा
स्वर कसा जागे

सरोवरी आता त्याने
जळ होत जावे
लाटांवरी आनंदाचे
तरंग गात जावे

गवताच्या पात्या
लुसलूस काळजाच्या
काळजात पात्या
लवलव भावनेच्या

घरकुल तिथे कुणी
मांडले रानात
सृष्टी सारी बोलते ना
गुज हो कानात

दि.२८/०९/२०२५
रात्री १२.३८ वा.

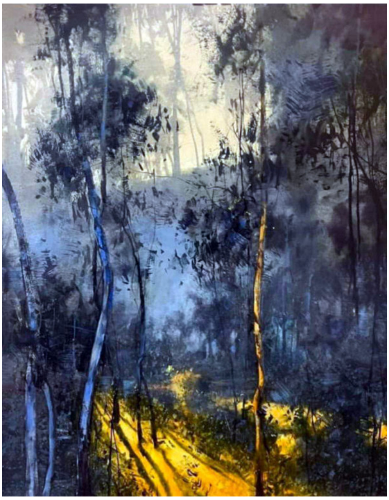

(१५)
रोज ऊन्हं सांगा बरे

रोज ऊन्हं सांगा बरे
कोणाशी बोलती
प्रभातीच्या वेळी
पानापानात डोलती

कसे कळतात त्यांना
मार्ग रोजचेच
चुकती ना कधी कसे
येती बरोबर तेच

सकाळी कुठे नि
सांगा दुपारी कुठे ते
सांज येता मिटायाचे
कळते कसे ते

कोवळत्या सकाळी या
तापायाचे नाही
भर दुपरीला लाही
लाही होत काही

कधी शांत कधी
अंगारच होत जाणे
कधी सोनसळी कधी
काळेसावळे बहाणे

दि.२९/०९/२०२५
सकाळी ०९.५१ वा.

(१६)
बहरली वेल नात्यांची

बहरली वेल नात्यांची
ती गगनावरती चढली की
धरुनी हात हातात
मृण्मयी होत गढली की

मुळांनी घट्ट थांबावे
जरा मातीत लपताना
कोंब येतील जोर धरतील
वादळातून जपताना

राहुनी पाठीशी त्यांना
कितीदा बळ द्यावे केवढे
तरीही अलगद दूर व्हावे
रसाशी देऊनी तेवढे

अपेक्षा का करावी की
फुले फळणार ती मजला
ऋतूंच्या भाग्यरेखेने
वेलु डुलणार कीं चंचला

करुनी कर्तव्ये निज सारी
तिला आधार मग द्यावा
उडू द्यावे तिज वाऱ्याशी
मोद मग त्यातची घ्यावा

दि.३०/०९/२०२५
रात्री १०.३२ वा.

(१७)
वेचूया सोने आनंदाचे

वेचूया सोने आनंदाचे
ते पदरी पडलेले वा दडलेले
कधी मिळतील झरे खळखळते
कधी ते प्रवाह अडलेले

पहावे निसर्गात तो डोले
कधीतरी कोकीळ स्वरात बोले
आनंदाचे काय सांगावे
काळजातील मधुगरे ओले

पहावा इतरांच्या आनंदी
कुणीतरी मिळवतो होऊन छंदी
खग होऊन उडता यावे
कल्पनेतील नभी स्वच्छंदी

कधी मग गर्दीत सापडे वेडा
कधी मोदाचा मुखात पेढा
कधी तरी गढून दडून जातो
कधी दुःखाचा त्याला वेढा

कधी खणून काढणे त्याला
कधी फुलांसवे वेचावे
कधी आत असता जाणावे
कधी दूर तरी खेचावे

दि.०१/१०/२०२५
रात्री ०९.४८ वा.

(१८)
मागे उर्मिला ठेवली

पतीराजा प्रिय सख्या
स्वप्न फुले जीवनात
आले वरून प्रियाला
छवी सुखाची मनात

कसे सांगू मी कुणाची
दृष्ट लागली कुणाला
दिसे जरी राम सीता
गेले वचनी वनाला

पाठीराखा माझा सखा
होत रामाची सावली
साऱ्या त्यागाची कथाच
मागे उर्मिला ठेवली

जीव तुटला तुटला
झाला आकांत किती रे
क्षणोक्षणी उर्मिलेला
जाळी विरह चिती रे

शब्दही न बोलताच
प्रिया गेलास निघून
कुणाकडे पहायाचे
चौदा वर्षे मी इथून

जाळतात चांदण्याच्या
पूनवा ह्या हृदयाला
रोज अवस दिवस
उठे घास गिळण्याला

तरी निरोपास तुझ्या
जागते मी मरताना
कर्तव्याची आहुती रे
राख होत उरताना

कधी येशील प्रिया तू
शिणलेले गात्र माझे
सारे देऊनिया रिते
जीवनाचे पात्र माझे

वेदनेला उरी जागा
प्रीत प्रियाचा हा धागा
प्राण तगवू कसा रे
दिला जन्माचा तू त्रागा

दि.०२/१०/२०२५
रात्री १२.३९ वा.

(१९)
सांज टेकली क्षितिजपाशी

कुठून कोणत्या वाटा गेल्या
तुझ्या नि माझ्या राजा
सांज टेकली क्षितिजपाशी
तिचा न गाजावाजा

एक पूल साधला नव्याने
नवीन नाते झाले
गतजन्मीचे बांध आपुले
हलके जुळून आले

असेच बसले तुझ्यासवे मी
गतकाळाची पखरण
दबून गेल्या आठव दुखऱ्या
खपल्यांची का उकरण

प्रकाशझोतासवे किरण मग
आशेचा पाहिला
इथेच आपुला विरंगुळाही
विसाव्यास राहिला

रंग वेगळे आकाशाने
पांघरलेले आता
कुठून येती स्वर सुंदरसे
कानी कुणी न गाता

दि ०३/१०/२०२५
रात्री ११.५८ वा.

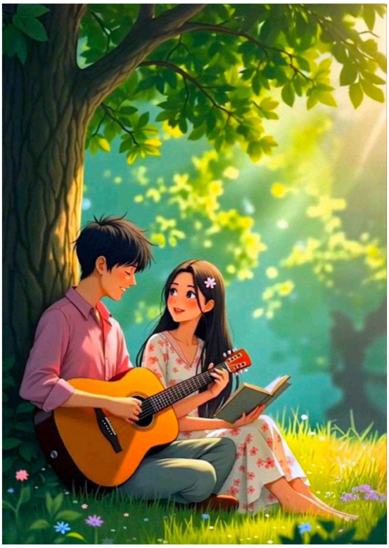

(२०)
छेड तू तराणे राजा

छेड तू तराणे राजा
वसंतातल्या बहराचे
तारुण्याच्या उंबरठ्यावर
भाव भरतीला कहराचे

उमलून आल्या यौवनात या
प्रीत कळ्यांच्या बघ डाल्या
फुलाफुलांवर भृंग कामिन्या
मधु प्राशना बघ आल्या

नजर शोधते तुला तुला
नि फक्त तुला रे माझ्या प्रिया
कुठे कुठे नि कुठे कसे रे
शोधु तुला मी सांग प्रिया

न लागे कुठेही मन बावरे हे
वेडे उगाची का मारे फेरे
कोठून येतो आवाज तोचि
शोधून येते किती योजने रे

बांधून ठेवावे वाटे या काळा
जपून ठेवावा मोहक चाळा
पवन वाहून स्पर्श करतो
हळूवारसा मम कपोला

दि ०४/१०/२०२५
रात्री १२.३२ वा.

(२१)
चतुर्दशीला पूनव

कोजागिरीच्या आदली
रात्र उगाच दमली
तिची वाट चांदण्याची
हिरमुसंत गमली

म्हणे मनात बापुडी
कधी पूर्ण मिळे बिंब
चंद्र पौर्णिमेचा आज
व्हावा माझ्यातच चिंब

दुःख कळेल कुणाला
एक पाऊल मी मागे
काय कमी सांगा एक
कला दुस्वासाने वागे

उगवावी तेजासवे
चतुर्दशीला पूनव
मग परिसीमा नाही
आनंदाला ना उणव

बदलतील का तिथी
साऱ्या पूर्णतेस जाव्या
प्रत्येकीच्या नशिबाला
चांदण्याच्या राती याव्या

दि.०५/१०/२०२५
रात्री ११.३६ वा.

(२२)
चांद उतू किती गेला

चांद उतू किती गेला
त्याचं सांडलं चांदणं
लेऊ तनामनावर
कोजागिरीचं गोंदण

एका संवत्सरामध्ये
येई एकदा भरास
साऱ्या नभोमंडळात
चंद्रदेवाची आरास

अमृताचा सडा पडे
अनमोल गुणधर्म
जाणीयले वैद्यराजे
सोमदेवतेचे मर्म

दुग्धप्रसादात येई
पाझरून पीयूष हे
प्रासादाच्या सौधावर
चंद्र वाटे आयूष हे

नका दवडू उगाच
वाया रात लक्ष्मीची
जागरणे मिळते की
कृपा जन्मोजन्मीची

दि.०६/१०/२०२५
रात्री ११.५१ वा.

(२३)
दरवळाया लागली ही शांतता

दरवळाया लागली ही शांतता
भेटते ती र्तीथ मग निवांतता

कोणत्या विश्वात नेते आतल्या
दाखवी गोष्टी अचंब्या त्यातल्या

कोलाहली अन गजबजाटी ना मिळे
गोंधळाला ठरविले तर ती गिळे

आवडू लागे कुणाला ती जरा
दे जीवाला अन दिलासा तो खरा

गंध आतून परिमळला जो हुंगला
मार्गी लागून जीव शांतीत गुंगला

दि.०७/१०/२०२५
रात्री ११.५८ वा.

(२४)
सुख ओथंबुन आले

सुख ओथंबुन आले
भरभरून वाहिले
असे जीवनाने आधी
कधी कधी ना पाहिले

जन्म गेला प्रतीक्षेत
आटापिटा किती झाला
एक कवडसा कधी
हलके डोकावून गेला

वाटे भेटेल कधी हे
कधी बिलगेन त्याला
त्याला सुख विचारावे
सुख प्याला ज्याने प्याला

अमृतची धरेवर
सुख रूपात सांडले
कुणी कुणी सांगा पाहू
खेळ सुखाचे मांडले

नको सरायाची काळ
जावा सुखात सुकाळ
तिथे थांबावा समय
ठरो सौख्य नित्यपाळ

दि.०८/१०/२०२५
रात्री ११.५९ वा.

(२५)
अव्यक्त शब्द येती

अव्यक्त शब्द येती
अन व्यक्त होत जाती
सूर मौन आतले जे
मौनात गीत गाती

शब्दास स्पर्श होता
रेशीम का उभरते
शालीन वस्त्र सुंदर
न विणताच भेट करते

सांगा कसे दिसती शब्द
पाहून व्हावे निःशब्द
ते रूप दिव्यता वाटे
शत शत नमनांचे शताब्द

रस असती का शब्दांना
रसना चाखे का त्यांना
रस भावनांचे ते पोषक
रसरशीत शब्द नात्यांना

मी घेईन गंध सुगंध
तो दरवळ मुग्ध नि मंद
मज लागो नितांत सुंदर
केवळ शब्दांचा छंद

दि.०९/१०/२०२५
रात्री ०९.१६ वा.

(२६)
जीव ज्योतीने उजळत जावे

कोण म्हणतं आयुष्याला
रोज मिळते किनार ?
वाहत जाता जाता कळते
सारेच आहे असार

न जावे पुढे पुढे मग
गत्यंतर का नाही ?
कर्म कोणते धर्म कोणते
काय असे मागे राही ?

गुंतून जाते तनमन स्पंदन
कधी भेटते गंधित चंदन
कधी अनाहुत कोणे बंधन
कधी तेवते सांज निरंजन

कधी कोरडी ठक्क पापणी
कधी गाळते आसव पाणी
कधी जगण्याची परवड सगळी
कधी दुःखाची होत कहाणी

जाणे ठरले जात रहावे
गाणे आपुले गात रहावे
कुठे संपणे ठाऊक नसता
जीव ज्योतीने उजळत जावे !

दि.१०/१०/२०२५
सायं ०७.२९ वा.

(२७)
फुलासारखे फुलायचे की

फुलासारखे फुलायचे की
रोज नव्याने खुलायचे
रूपरसाळ्या सुगंध मोहक
कशाकशावर भुलायचे

कुणी सोबती असो की नसो
जन्म कशाला कळायचे
श्वासासंगे क्षणाक्षणाला
नवीन जगणे वळायचे

मार्ग एकला तरी न धाकला
दृष्टी भरून पहायचे
नव्या ऋतूंच्या नव्या जगाला
परिमळ हास्ये लिहायचे

माहीत असते सुकायचे परि
क्षणा आजच्या ना मुकायचे
सृष्टी ज्याने रेखीयली त्या
ईश्वरचरणी झुकायचे

दि.११/१०/२०२५
रात्री १२.३७ वा.

(२८)
ओल्या पंखांची झळाळी

थेंब थेंब बरसले
नभ असे गाभूळले
ढगाढगाशी सुरात
गाणे पावशी जुळले

ऋतू आधी एक होता
आता भरवसा गेला
शरदात चांदण्याला
पावसाने झोका दिला

हवा हिवाळी ओलेती
चिंब दिवाळी चालली
कुणी मंदाकिनी आता
वेळी अवेळी गाळली

वेडी वर्षाराणी अशी
कधी कधीही बरसे
जीव थांब म्हणूनिया
आता जगण्या तरसे

या रे या पिल्लांनो जवळी
मोजा पावसाच्या ओळी
पांघरून किती घ्यावी
ओल्या पंखांची झळाळी

दि.१२/१०/२०२५
रात्री ११.४३ वा.

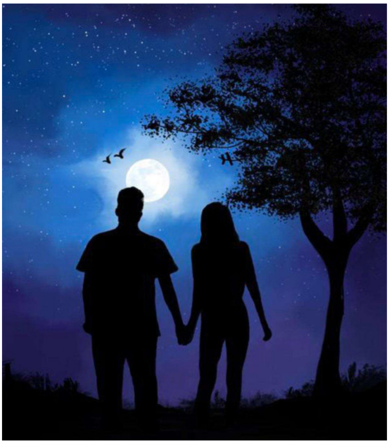

(२९)
भाग्यास कोण लांघा

नाते तुझे नि माझे
आपसूक जुळून आले
विधीचे विधान आहे
ऐसे कळून आले

ठरवून वीण कधीही
जुळते का या जगात
दिसले अनंत जरीही
ठरते कुणी मनात

वाटे कुणास पहाता
आयुष्य मूर्त झाले
जगणे पुन्हा नव्याने
जगण्यास इथे आले

का आवडे कुणी ते
सांगावे कसे सांगा
जुळवून ठेवलेल्या
भाग्यास कोण लांघा

वाटे ही निवड माझी
नशिबास बांधलेली
गतजन्म चांदण्याची
ओळख मी साधलेली

दि.१३/१०/२०२५
रात्री १०.३५ वा.

(३०)
सरी प्रीतीच्या साजना

पावसात ये निरोपा
जरा घेऊन रे मेघा
वाट सजनाची पाहे
जोड मीलनाच्या रेघा

थेंब थेंब सळसळे
मनी मदन उसळे
जलधारांनी वणवा
आत केवढा तो जळे

कसे कुणाला कळावे
विरहात झुरणे हे
उगाळून जीव वेडा
आसरूपी उरणे हे

येतं आभाळ भरून
तुला कितीदा स्मरून
आत पूर दाटतो नि
शांत राहते वरून

बरसू दे आता तुझ्या
सरी प्रीतीच्या साजना
दे ना दिलासा विरही
अधीरशा माझ्या मना

दि.१४/१०/२०२५
रात्री ११.४७ वा.

देवस्त्रियांची दर्पणे
हिमालयी अंगोपांगी
भूवरीची कीर्ती देव
लोकी शिखरांनी सांगी

झाडे सुरुची वाढती
मनी ईर्षा भरूनी
कातरली पाने कशी
गेली आकाश तरुनी

एक आगळी शांतता
सत्त्व तपाचरणांचे
हिमाचली सार्थकत्व
आराधना साधनांचे

दि.१५/१०/२०२५
रात्री ११.०३ वा.

(३१)
हिमाचली सार्थकत्व

देवभूमी हिमालयी
निसर्गाची उधळण
रंग खेळतात होळी
देखणीशी मिसळण

उन्हं चुंबतात शृंग
नगराजाचे वाकून
हिम वाढवी सौंदर्य
खडकास की झाकून

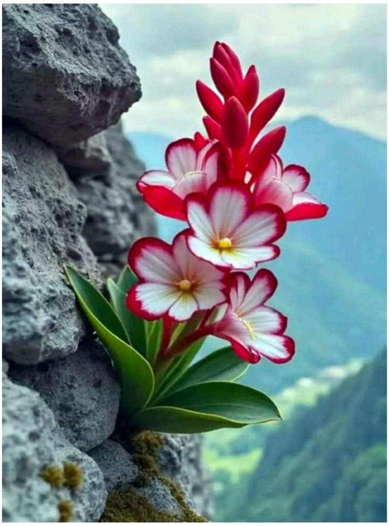

(३२)
तरी आसमंती गंध माझे

असेच येईन उगवून कोरड्या
ठक्क पाषाणपोटी
मला मिळावे जगण्यासाठी
सुंदर कारणे कोटी

तिथे न पाझर तरीही झरझर
जीवनरस झरताना
रंग कोवळे अंगी लेऊन
जगण्यावर मरताना

असे कोवळे स्वप्न उमलते
रोज एक काननी
रोज नव्याने सूर उमटतील
माझे धुंद गायनी

कुणी असो वा नसो रसिकवर
मी मैफिल सजवावी
एक रीत वेगळी मनातून
मीच पहा रुजवावी

आता होईल कुणी अनुयायी
अथवा कधीच नाही
तरी आसमंती गंध माझे
उरतील मोहक काही

दि १६/१०/२०२५
रात्री ०१.३८ वा.

(३३)
कुणी जरासे हळवे व्हावे

जगण्यासाठी कुणी ठरावे
कारण तर ते उत्तम
नसेल कोणी तर मग व्हावे
जगती या सर्वोत्तम

कधी कुणाची वाट न पहावी
वाट आपुली रेखावी
नव्या पावलांसवे नव्याने
रीत नवी जोखावी

अशी मोहिनी घालत जावी
निर्जन मी काननी
नवे सूर मग उमटून येतील
माझ्या धुंद गायनी

कुणी असो वा नसो प्रशंसक
मी माझ्यात रमावे
परिमळणाऱ्या काळजात मी
नित्यनेमे गमावे

तरी आसमंती गंध माझे
मोहक ते उरताना
कुणी जरासे हळवे व्हावे
मला हळूच स्मरताना

दि.१७/१०/२०२५
रात्री ०११.५६ वा.

(३४)
तू आला की माझी दिवाळी

एक दिवा मी आज लावला
तुझिया आठवणींचा
तेजामागे घडला आपसुक
सोहळा पाठवणीचा

त्या त्या आपुल्या गोड स्मृतींचे
तेज दीप उजळले
किती दिव्यांची आरासही मज
मनी मला ते कळले

कळेल का रे उंबऱ्यात मी
सदाची तेवत आहे
तुझ्या वाटेवर पंचप्राणांची
पणती ठेवत राहे

आठवते का बघ ना तुजला
ती पहिली दिपवाळी
घरात होती मनात आपुल्या
उजळून गेली दिवाळी

ये ये झडकरी तुझ्या पदतळी
जीव दीप लावीयले
तू आला की माझी दिवाळी
दिव्यांस मी दावीयले

दि.१८/१०/२०२५
रात्री ०९.३७ वा.

(३५)
तिची दिवाळी ऋतूऋतूंची

इथे चालली प्राजक्ताची
धुंद मोहक दिवाळी
झाडावरूनी टपटप गळती
चांदण पणत्या आळी

पहा अंगणी दीप पेटले
तेज पसरले सारे
शुभ्र दलांच्या पणत्यांमध्ये
केशर ज्योती धुमारे

इवल्या इवल्या लक्ष ज्योतीने
ओवाळती भूमीला
वसुंधरा सौंदर्यवती मग
पहा उजळ अवनीला

दमक दमक दमकून जाते
गंधवती पृथ्वी ही होते
तेज तेजाचे लखलखणारे
रूप स्वतःचे भाळून पहाते

तिची दिवाळी ऋतूऋतूंची
नव्यानव्याने बहरावी
स्वये भूधरा सवे तिज वरा
धुंद धुंदुनी विहरावी

दि.१९/१०/२०२५
रात्री ०९.२५ वा.

(३६)
एक दिवाळी मनात चाले

तो दरवळ बघ आसमंती रे
भरून गेला आहे
सुगंध उटणे तैल परिमळे
दीप लावला आहे

स्पर्श सुखाचे अन मायेचे
अंगावरूनी फिरताना
काळ आठवे बालपणीचा
आनंदची जणु भरताना

रांगोळीतील रंग बोलके
आजही मला खुणावती
सडे शिंपिले जे आईने
सुवास मोदे दुणावती

फराळ सारा घमघमाट तो
आजही मला भुलवीतसे
आरासांचा चमचमाट मग
घरादाराला खुलवीतसे

एक दिवाळी मनात चाले
नित्य नव्याने उजळणारी
प्रकाश देते सुखा वितरते
क्षण तेजाळे फळणारी

दि.२०/१०/२०२५
रात्री ११.२३ वा.

(३७)
चला दिवाळी करू साजरी

दुमदुम दुमदुम धडाम धुम
फुटती फटाके तडाड तुम
चमचम चमचम रोषणाई
आकाशातून तेजल धुम

आली आली बघा लक्षुमी
तिच्या स्वागता लगबग लगबग
पूजन करण्या सजल्या धजल्या
गृहलक्ष्म्या या मोहक सजग

पाट मांडला परिसर सजला
नैवेद्याची केली सज्जता
लाह्या बत्ताशे प्रसाद आणिक
पान सुपारी फुले मज्जता

दिव्यादिव्यांच्या चमक चांदण्या
श्री देवीचे स्वागत करण्या
तिच्या पावली तेज आपुले
सरसावून आनंदे भरण्या

तिन्ही सांजेला महालक्ष्मी ये
घराघरातून पुजण्याला
चला दिवाळी करू साजरी
कांती प्रकाश रुजण्याला

दि.२१/१०/२०२५
रतेय ०९.१० वा.

(३८)
प्रीत पाडवा भेट तुला घे

देहापलीकडे आत्म बंधाच्या
दृढ गंधाचा गोडवा
त्या पतिपत्नी नात्याविषयी
सांगे दिवाळी पाडवा

मिरवत असते सखीं जीवनी
तीच प्रेयसी होते
प्रसंग येता आई बनुनी
काळजीस जी वहाते

तिच्या विना ना घर सार्थक हो
जगणे अर्धे अधुरे
तिच्या प्रीतीच्या सरिते पुढती
जीवनसागर अपुरे

लोचनातल्या दो पणत्यांच्या
ज्योती माझ्यासाठी
पंचप्राण ही सहज ओवाळी
पतीच्या प्रेमासाठी

पतनापासून सदा वाचवे
ती पत्नी हो सार्थ
झिजते झटते आणि कष्टते
नाही उरी तिज स्वार्थ

आज शुभदिनु या नात्याची
जाण प्रकट करण्याचा
ओवाळील ती क्षण तो अमूल्य
मौलिक मी भरण्याचा

सखे लाडके रहा सोबती
काही नको मज अन्य
प्रीत पाडवा भेट तुला घे
प्रेम बहरो अनन्य

दि.२२/१०/२०२५
सकाळी ०७.१७ वा.

(३९)
सण भाऊबीज येतो

एका झाडावरूनी फुलणे
तरीही वेगळे जीवन
जसे कळ्यांचे तसेच आपुले
भावंडांचे मधुबन

मुळे सारखी घट्ट विचारी
तरी भिन्न डोलणे
वाचा शिक्षा जरी सारखी
तरी भिन्न बोलणे

ऋतू पाहिले किती सारखे
तरी स्मृती आगळ्या
प्रत्येकाच्या दैव परडीतील
भोग कळ्या वेगळ्या

जिथून निपजणे तिथून जाणे
दूर कुठेतरी रुजण्या
तरीही कोणते बंध सांधती
जिव्हाळ्यास सांगण्या

सहोदरे जरी असतील कुठेही
मूळ खुणावत राही
कुणा न कळणे ऐसे जुळती
ऋणानुबंध हो काही

भावंडांच्या प्रेमभराचा
सण भाऊबीज येतो
नव्या नव्याने या नात्याला
स्नेह परमतेस नेतो

दि.२३/१०/२०२५
रात्री १०.३८ वा .

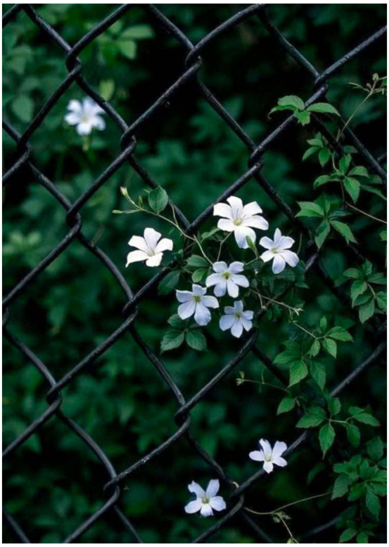

(४०)
जगता जीवनगाणे

काय सांगणे असेल पहा न
सुंदर कुसुम लतांचे
कोण तयांना भेटत असतील
सोहळे कसे स्वागतांचे

अंगावरती लक्ष चांदण्या
सुगंध कुपी भरलेल्या
मदन बाण त्या अलगद त्यांनी
हृदय कळ्या चिरलेल्या

कुठून येतो गंधित होतो
पवन परिमळे नित्य
रुजणे वाढणे खुलणे फुलणे
सुकणे शाश्वत सत्य

ऋतुऋतूंच्या तऱ्हा आगळ्या
तरीही वेली सज्ज
जितके जीवन तितक्या बहरा
गळतीसही ती सुसज्ज

स्वतःस वाढवत पसरवणे अन
सौरभ देऊन जाणे
असेच यावे तुला मानवा
जगता जीवनगाणे

दि.२४/१०/२०२५
रात्री ११.५३ वा.

(४१)
जितके जगणे उजळ उजळणे

तिथल्या तैल खुणांनी ओळखा
दीप होते जळलेले
उजळवून मग आसमंत परि
निज तळ हो मळलेले

नसे कधीही पर्वा कशाची
जळून संपून जाणे
उगाळून चंदने उरावे
तैसे सुगंध गाणे

झाली आता लख्ख दिवाळी
दिवे अजून कोपऱ्यात
एक ही पणती कशास वेडी
थांबलेली उंबऱ्यात

उजळण्यास जे जळले स्वतः
ते आता दुर्लक्षित
उत्साह जो आणता तयांना
ठेवण्या कुठे सुरक्षित

इकडे तिकडे पडतील काही
अडगळ कुणा नशिबी
कुणी पुन्हा पेटतील काही
असतील का हो हिशोबी

देऊन तेजा तेही जातील
विसरून स्वत्व सुखाने
जितके जगणे उजळ उजळणे
दुःखे कशास फुकाने

दि.२५/१०/२०२५
रात्री. ११.४२ वा.

(४२)
चला सावरू दिवाळी

चला आवरू दिवे दीपक ते
चला सावरू दिवाळी
पुन्हा सजविण्या पुढच्या वर्षी
दमदमती दिपवाळी

घड्या करू या नव वसनांच्या
वास तयांचे नवीन
दाग दागिने पेट्यांमध्ये
पुन्हा बसतील प्रवीण

सुगंध उटणे तबकी उरले
तैल अजून घमघमले
खुणा उजळ ठेवुनी मनातून
दीपही आता शमले

फराळ उरला डबे तळाशी
संपवताना हुरहूर
कढईमधल्या तेलात हो हे
कसले उठले काहूर

गेली दिवाळी तरीही मनातून
एक प्रकाश उरावा
दिवा काळजातल्या पणतीचा
तेज देण्या पुरावा

दि.२७/१०/२०२५
सकाळी ०८.३९ वा.

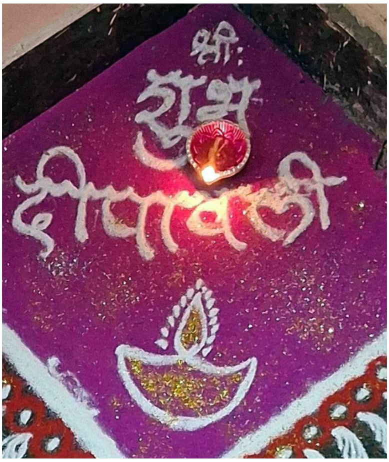

(४३)
जळते अजूनी पणती

आले पाहुणे गेले पाहुणे
आली दिवाळी गेली
वर्षभराच्या प्रतीक्षेतली
ठेव हृदयी ठेवली

कुणी ठरवले होते काही
ते ते सार्थक झाले
सुखा सुखांचे चिमणे दीपक
घरोघरी हो आले

शरद ऋतूची शीतल हलकी
चादर अंगावरती
अंधारातली तेज आरती
प्रकाशास ये भरती

नव्या नव्याने वस्त्र नेसले
नवीन आभूषण हे
घरादाराला वाटे दिवाळी
आनंदे भूषण हे

खुणा तियेच्या मनात अजूनी
जळते अजूनी पणती
एक दिवाळी सदा तेवते
मनात खरी मिणमिणती

दि.२६/१०/२०२५
रात्री ०९.२७ वा.

(४४)
संस्कृताची संस्कृती हो

स्वप्नं माझे स्वप्नं नसो ते
सत्य होवो एकदा
ईश्वरा सत्कर्म घडण्या
शक्ती दे मज सर्वदा

देश माझा देव आहे
ती घडो आराधना
खंड ना पडणे कधीही
नित्य व्हावी साधना

शब्द माझी भक्ती आणिक
भाव माझी आर्तता
शारदेच्या प्रांगणातच
जीविताची सार्थता

संस्कृताची संस्कृती हो
आत्मभानाने कृती
युगयुगातून कर्म ऐसे
राहू दे त्याची स्मृती

श्वास श्वासावर विराजो
नाम भगवंता तुझे
परम तू आनंदधामही
अस्तित्व माझे अन खुजे

दि.२९/१०/२०२५
रात्री ११.३२वा.

(४५)
तू दिलेले क्षण हे जीवन

आता कुठे जावे कशाला
चरणरज तुज लागली
देहघर माझे तुझ्या रे
पावलांची सावली

तू दिलेले क्षण हे जीवन
मी जगावे भक्तीने
तूच दिधल्या अन अपारशा
अंतरातील शक्तीने

विश्व हे रचना तुझी
जीव जीवही तव कृती
तूच कर्ता करविता परी
भूल पडते विस्मृती

चित्त माझे लग्न राहो
त्या तुझ्या तत्त्वातुनी
ओळखावे तू खरे
आवाजशी मज आतुनी

एक तू अन एक मी
वेगळे नाही कुणी
गाठ जन्मोजन्मीची
देतोस देवा सांधुनी

दि.३०/१०/२०२५
सकाळी ०७.४३ वा.

(४६)
तूच सांभाळी प्रभो रे

दर्शनासी बोलवा
देवा तुम्ही आता तरी
दाखवा निजरूप सुंदर
प्राप्ती जन्माची खरी

भवसागराची ही व्यथा
सांगू कुणाला अन कशी
दुःख विपदांच्या सदा
जाळ्यात पडते मी फशी

सुख तुझ्या चरणाशी आहे
हे आता कळले मला
तूच सांभाळी प्रभो रे
धरणीवरी जीवांसी सकला

कोणत्या भोगातले हे
सारे भोग भोगती
कर्म फेरा जैसा ज्याचा
ते तसेची वागती

संपू दे कुकर्म अवघे
पुण्यकर्मे नित घडो
शिर सदा झुकवून आमुचे
चरणकमळी तव पडो

दि.३१/१०/२०२५
रात्री ११.४८ वा.

(४७)
कष्टभंजक हनुमते

कष्टभंजक हनुमते
तव नाव हृदयी रेखिले
ज्याने श्रीरामाला सदा
निज काळजातून देखिले

संकटे तू दूर करीशी
दुःख पीडा हारका
तूच बाधा संपवूनी
मानावांसी तारका

दास तू रामास लाभे
देव धन्य ते जाहले
ऐहिकांचे भार तुजवर
आश्वस्त होऊन वाहिले

वाहिल्या चिंता समग्र
तूच आपद नाशका
रामनामाचे चिरंतन
दिव्य औषध भाषका

घे प्रणामा वंदना
अभिवंदना वायुनंदना
जाणीशी देवा तू आमुच्या
अखिल व्यथा आक्रंदना

दि.०१/११/२०२५
सकाळी ०९.३१ वा.

(४८)
झणी पुन्हा गेलास की

मज मनीच्या भावना
सांग कळल्या का खुणा
बोलले तरीही न कळते
का असा करीशी गुन्हा

बोलती ना शब्द केवळ
लोचनेही वाच ना
मी तुला स्मरते तरीही
तनुवरी रोमांच ना

तू जरा पाहशील माझे
वागणे समजे तुला
जाण थोडे हळवे कोमल
जाण मानस मन फुला

आज मी रे उंबऱ्यातच
तेवले बघ सांजेला
पांघरूण बसले कधीची
तू दिलेला जो शेला

तू तिथे त्या वळणावरती
भासला आलास की
चिंतनातच होते आणि
झणी पुन्हा गेलास की

दि २८/१०/२०२५
सकाळी ०९.५७ वा.

(४९)
भुरळ भुरळते कधी कधी

भुरळ पडते कधी कशाची
भुरळ भुरळते कधी कधी
आयुष्याची भुरळ माणसा
जगण्याची प्रेरणा आधी

कधी कुणाला आनंदाची
पडते भुरळ नि हुरळून तो
विसरून जातो दुःख केवढे
घेऊन उसळी उसळून तो

ईश रूपाची पडुनी भुरळ ही
भक्त मंदिरी गढून जातो
कुण्या कामिनीच्या भुरळीतच
युवक कुणी हा अडून जातो

कुणास पडते कर्म भुरळ तर
कुणास धर्म भुरळ सारखी
कुणास कसल्या भुरळ जादूने
जगरीती ही होते पारखी

भुरळ ही पडते म्हणुनी जगती
माया चाले इहलोकींची
अध्यात्माची जाण जाणता
दीप्त मार्गिका परलोकींची

दि.०३/१०/२०२५
सकाळी ०८.२३ वा.

(५०)
धमण्यांमधले रक्त सांगते

धमण्यांमधले रक्त सांगते
काय मनातील चिंतन आहे
रोज कोणत्या विचारातले
सखोल चालत सिंचन आहे

सातत्याने विचार ज्याचा
भिनले जाते रुधिरामधुनी
कधी उमटते तेच खरे जे
सहजासहजी अधरामधुनी

पिढ्या पिढ्यांना देत वारसा
वाहत जाणे धर्म तयाचा
हृदयामधुनी शुद्ध होऊनी
पुन्हा जन्मणे भाव जयाचा

अखंड चाले यज्ञ देही या
आहारातून धातू सात
होत निर्मिती राखण करती
देती जीवाला अतुल्य साथ

रक्ताचे मग नाते होते
बांधून ठेवी सर्वांना
रक्त नव्या जन्माचे कारण
रक्त पोसते सर्वांना

सार जीवाचे रक्तच असते
रक्त अपार हे चैतन्य
कधी गोठते कधी भळभळते
प्रकृती कशी परीक्षा अनन्य

कुणा कधी वाचविण्या द्यावे
दान तयाचे महान हो
ही देवाची लीला मोठी
रक्त गुणांची खाण हो

दि.०४/११/२०२५
रात्री ११.३१ वा.

(५१)
तुझ्याचसाठी भावफुलांचा

तुझ्याचसाठी भावफुलांचा
हा गजरा मी माळीयला
तुला दिलेला शब्द सख्या मी
सदैव प्रेमे पाळीयला

गंध फुलांचे गंध मनाचे
हुंगून घेता कळे तुला
एक सारखा तुझ्या प्रीतीचा
झुलते मी रे प्रिया झुला

आभूषणे जी अंगावरती
खुणा तुझ्या अनुरागाच्या
स्मृती किती अगणितशा माझ्या
तुझ्यावरील रतीरागाच्या

थांब जरासा घे निरखून मज
पापणीतल्या गावात
तुझेच येते नाव प्रियवरा
संगे माझ्या नावात

इथे राहतील निश्चित आपुल्या
खाणाखुणा हळुवार प्रिया
जपणे ठेवू परस्परांच्या
मनास आपुली हीच क्रिया

दि.०५/११/२०२५
रात्री ११.३७ वा.

(५२)
धुक्यातल्या धुंदीमध्ये

धुक्यातल्या धुंदीमध्ये
मन विसरले
मनात आगळे एक
धुके पसरले

तिथे काही ओळी माझ्या
कवितेच्या गेल्या
धुक्यात त्या न्हाऊनिया
धुकाळल्या झाल्या

हिव शिरशिरी मग
अर्थाला आली
रोमांचित कविता ही
शोभूनिया गेली

भाव गेले भाव खाऊन
दव चकाकले
हातावर आज माझ्या
आभाळ वाकले

आल्या थोड्या सरी कशा
सरसावलेल्या
धुक्यामध्ये शोधल्या मी
माझ्याच सावल्या

दि.०६/११/२०२५
पहाटे ०५.३७ वा.

(५३)
ओसंडून वाहते मंजूषा

तरल भावगंगा ही वाहते
तुझ्या कृपेने नित्य
सदा उजळतो अंतरात मज
प्रतिभेचा आदित्य

आतून येतो सुगंध मजला
जीव हरखतो तेंव्हा
कृतार्थ वाटे जन्म अमूल्य
काव्य स्फुरे मज जेव्हा

कसे शिरते मी त्वरित
अंतरी कुणाच्याही बघ सहजी
कधी कवितेत थांबतो हा
लुब्ध होऊनी अवधी

कधी सापडती भावरत्ने मज
माळ चकाकून जाते
रसगर्भांच्या ओळींमधुनी
शब्दस्वामिनी रहाते

जगते वेगळ्या विश्वामध्ये
दोन जगांची जाण
ओसंडून वाहते मंजूषा
काव्यगुणांची खाण

दि.०७/११/२०२५
रात्री ११.५४ वा.

(५४)
एक संदुक आज्जीकडची

एक संदुक आज्जीकडची
कुलूप तिचं मोठ्ठं
जग तिचं त्याच्यातच
खरं की ते खोट्टं

जपलेली काडीकुडी
ठेवणीची साडी
नथ सरी बिल्वरी
सणासुदी काढी

अंधुकसा फाटलेला
फोटो त्या दोघांचा
सांभाळला संदुकाने
संसार तयांचा

कुड्या दोन मोत्याच्या ज्या
डबीत ठेवल्या
दिवळसणाला तिच्या
वडिलांनी केल्या

एक होता गजराही
मोगरी सुकला
नवऱ्याने तिच्या तिला
पहिल्यांदा माळला

आता कधीतरी गेले
दिवस शोधते
संदुकात तिने
कधीचे जे लपवले

आठवते मला मग
आज्जी नि संदुक
आता आज्जी जगी नाही
चाले काळाची बंदूक

दि.०८/११/२०२५
सकाळी ०८.२१ वा.

(५५)
हुंदके आले तरी

गहिवर किती किती दाबलेले
निःश्वास किती मी कोंडलेले
आवंढे गटकन जे गिळलेले
एकांती हिशेब सारे मांडलेले

कसे सांगावे कुणा
आत डाचताती किती
शल्ये मनी लपलेले
दडलेल्या किती भीती

हुंदके आले तरी
मुक्या मुक्याने दिले होते जे
आता पुन्हा आठवात येती
परि नवे नवे भासताते जे

ओघळलेल्या आसवांच्या
गालावरती सुकल्या रेषा
खारट दुःखातून बुडवती
दूर लोटती प्रीत प्रदेशा

कंठू कसे जे जीवन म्हणती
रोज रोजचे हे रडगाणे
रुसलेल्या दैवगतीचे
विसाव्याचे मीच ठाणे

दि.०९/११/२०२५
रात्री ११.३४ वा.

(५६)
शब्द आले शब्द गेले

अर्थास जागवुनी
शब्द हे पसार झाले
देऊनी सार सारे
स्वतः निःसार झाले

आणले तयांनी भाव
होते न त्यांचे मूल्य
शब्दात सांगणे ना
रत्ने अशी अमूल्य

रस भरुनी आणलेले
अंगा अंगावरी शहारे
मोद पावसात जसे
मयूरांचे ते पिसारे

लेऊनी अलंकार ते
मटकले चहुकडे
कधी गाथा झाले तर कधी
तुटत्या मनाचे तुकडे

शब्द आले शब्द गेले
छाप आजही मनात
जन्म युगे सारी येथे
सामावलेले क्षणात

दि.१०/११/२०२५
रात्री १२.४७ वा.

(५७)
कळले कधीच ना

पाहते अशी कुणा
कळले कधीच ना
चालले कसा मी रस्ता
कळले कधीच ना

वाहिले जीवास मी
कळले कधीच ना
राहिले कशी कुठे
कळले कधीच ना

सरली उमर कींशी
कळले कधीच ना
झिजले किती कशी
कळले कधीच ना

सपान पाहिले का मी
कळले कधीच ना
इतुके साहिले का मी
कळले कधीच ना

जन्म संपला कसा
कळले कधीच ना
जीव खुळावला कसा
कळले कधीच ना

दि.११/ ११/२०२५
रात्री १२.४८ वा

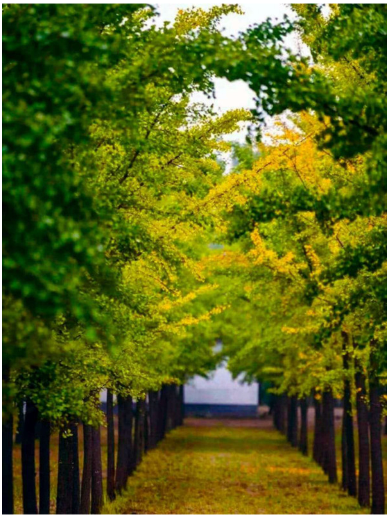

(५८)
वाट रेशमी रेख ना

आतातरी चालू दे मला
मार्ग असा रे देखणा
एक माझ्यासाठी तू
वाट रेशमी रेख ना

जिथे नसतील उन्हे
पुन्हा पुन्हा दाहणारी
नजर कुणाची नसेल
मजवर उगा रोखणारी

ऋतू थांबेल इथे जो
मजसी हवा
मधुमास वाटतो
कसा नवा नवा

थकलेली चालून काटे
फुले पडू दे वाटेवर
गंध लोळू दे मनात माझ्या
गाठू दे पवनास वाटे तर

जे उरलेले जगणे आहे
मोहवू दे माझे मला
पुन्हा नव्याने असे जगावे
वाटू दे माझे मला

दि.१२/११/२०२५
सकाळी ०६.३२ वा.

(५९)
कुठून वाट चालली

कुठून वाट चालली
कुठे तिला ते जायचे
गीत कोणते तिने
रोज रोज गायचे

थांबणे तिला कुठे
कधीच ना विसावा का
तिचा तिचा असा कुणी
साठी तिज दिसावा का

किनारा भेटतो कधी
तिला जो साथ देतसे
कधी तो चालता तिचा
हात हाती घेतसे

कधी उनाडसा कुणी
तिच्यासवे जो धावतो
थांबलेली ती जरी
धावताना पाहतो

वारा होई सोबती
झाडतो जो नौबती
उडवू पाहतो तिला
अशी असावी दोसती

दि.१३/११/२०२५
सकाळी ०९.४७ वा.

(६०)
तूचि मानसीची मनु

साज सजलेली तनु
तूचि मानसीची मनु
मोहवितो सखे मला
तुझा प्रीतकण क्षणक्षणू

चुडा खुणावत राही
खणखण गाता गाता
पैंजनांची रुणझुण
तुझ्या संगती चालता

हार गळ्यात विजेते
मी हरलेलो कसा
तुला पाहून मोहिनी
मी हरखलो कसा

तुझ्या अंगठीत राहिले
माझे हृदय वाहिले
तुझ्या नथीच्या मोत्यांत
स्वप्न नशिले पाहिले

भाळी कोरुली चंद्राची
शची शोभशी इंद्राची
तूच स्वामिनी प्रियतमे
मज रंध्र रंध्राची

दि.१४/११/२०२५
सकाळी ०६.३९ वा.

(६१)
एकटे असावे कधी

शांतता अशी मला
भेटते कधी कधी
शब्द संथ वाहती
मौन घेत मग कधी

वाटते नकोच काही
एकटे असावे कधी
आठवावे गीत आणि
सूर आळवावे कधी

उगा पहावे कधी नभाला
मोजणे चांदण्या कशाला
आभाळ वळकटावे मी
रोज रातीस उशाला

नको अंधाराची तमा
आत प्रकाश घेऊन
पहावे माझ्यातच माझा
आरसा बिलोरी होऊन

मग पुसावे माझे मीच
नाव माझे नव्याने
आणि वसवावे आता
गाव माझे नव्याने

दि.१५/११/२०२५
सकाळी ०८.०३ वा.

(६२)
देत जाताना आलोक

केव्हातरी मनात
येतात काही लोक
विसरले जे कधी
देत जाताना आलोक

आले संगती चालले
चार पावले सुखाने
कधी सोडविले त्यांनी
माझ्या दुःखाचे उखाणे

गेली गाडी जी निघून
होते तिथले प्रवासी
कोण राहते कुठेही
कायमचे हो निवासी

बाजारात गर्दीतही
काही आपुलेसे चेहरे
कधी झळकती जणू
स्मृतीतले ते मोहरे

कधी काळ पटलाच्या मागे
गेले असूनी दडले
त्यांच्या सोबतीचे पुन्हा
मनी चांदणे पडले

दि.१६/११/२०२५
सकाळी ०७.०६ वा.

(६३)
वाट डोंगरी वळती

वाट डोंगरी वळती
तिला काय ते माहीत
कसे कुठले वळण
कोणी घ्यायचे नाहीत

येत जातील जे तिथे
त्यांना वळावे लागेल
खाई दुःखाची हळूच
सावध चुकवावी लागेल

श्वास रोखत चालणे
हळूहळू पुढे जाणे
जरा संयमाची वेळ
जातील ते शहाणे

नको इथे थांबायचे
थोडे थोडे रांगायचे
इथे जगण्याचे मना
वळण हे सांगायचे

चित्त एकाग्र ठेवता
वाट वळणी पाहता
लाभे सरळ रस्ता
नेत्र ज्योती ह्या तेवता

दि.१७/११/२०२३
सकाळी ०७.१४ वा.

(६४)
अवचित की भेटला

कुणी अचानक कसा कधी हा
अवचित की भेटला
काळ आपोआप वेगे
मन मनाने रेटला

त्याच्या माझ्या जीवनात
गेले पाणी ते वाहून
तरी कोणते हे देणे
गेले द्यायचे राहून

एक हासू ओठावर
आसू आत कोंडलेले
दैवासंगे दोन जीव
व्याकुळतीने हो भांडलेले

तरी गेल्या वाटा
आपापल्या वाटेने का
आता नकळत ओढ
पुन्हा असे भेटणे का

काय बोलावे सुचेना
शब्द निसवून गेला
वीण परकीशी जी ती
सखा उसवून गेला

दि.१८/११/२०२५
सकाळी ०७.१९ वा.

(६५)
राधा संपली नाहीच

पुन्हा उमल सख्या रे
आज बागेत सावळ्या
तुझ्या भावना नीलम
तुझ्या आठव रे निळ्या

तुझे गंध मोहवीती
मोहनाची साद देती
रासलीलेत राधेला
आपसुक बोलावती

तुझे पराग रेशमी
तुरे भावनांचे भुरे
राधा संपली नाहीच
श्यामरंगात ती उरे

तुझ्या कळ्या नि पाकळ्या
हृदयात साठविल्या
पानोपानी कुंजवनी
केली आपुल्या आठवल्या

पुन्हा म्हणून सांगते
रोज उमल उमल तू
कृष्ण राधा गोड कोडे
थोडे थोडे उकल तू

दि.१९/११/२०२५
सकाळी ०८.२७ वा.

(६६)
पहा दिव्यांचे रिंगण

पहा दिव्यांचे रिंगण
उजळलेले अंगण
जळण्याचे वसे इथे
रोज द्यायचे आंदण

कधी रात चांदण्याची
कधी अवस अंधारी
कधी दुःख रेंगाळते
कधी सुख येते दारी

जरी सोबत पेटले
कसे सांगायचे कुणी
कोण किती जळणार
वाट(त) कुणाची हो उणी

नको विचार कशाचा
दाह मनाला फुकाचा
उजळणे व्हावे नित
व्हावा प्रकाश देहाचा

संपणारे संपायचे
किती कुठे गुंतायचे
वाट चालावी आपण
कुणी वृथा जुंपायचे

दि.२०/११/२०२५
सकाळी ०७.२२ वा.

(६७)
कळी काळाची वालुका

सरसर सरकते
कळी काळाची वालुका
वाटे कण काही तिचे
लपवून मी टाळू का

कसे बांधून ठेवावे
अवखळ काळ राजा
तुझे सरकणे पुढे
नाही कसा गाजावाजा

आत राहशील गुणी
प्रत्येकाचा होत झणी
गेला जरी पुढाळून
जपणे रे तुला मनी

तुझे स्पर्श ते सोनेरी
तुझे रंग मल्मली
तुझे कुसुम हळवे
तुझी अनामिक कळी

त्याचा बांधून गजरा
आत भावनांचा दोरा
देत आठवणी आम्हा
तू तसाच रे कोरा

दि.२१/११/२०२५
सकाळी ०६..२१ वा.

(६८)
खग असे वागतात

एक आधार तरुचा
तारणारा जगतात
एक उडान नभात
खग असे वागतात

पाय भुई चरणाशी
उंच नजर गमन
पंख बळ भरणारे
कधी गगन सदन

कुठे मिळणार चारा
दानापाणी कोण देई
कोण उडत्या पाखरा
सांग तुझा ठाव घेई

काय विचार करशी
कसे सारे जमविशी
एक आशा रोज मनी
सांग कशी जगविशी

आता वाटते मला की
तुझ्या जन्माला यावे
गीत नवनवे रोज
नव्या आकाशात गावे

दि.२२/११/२०२५
रात्री ०९.१२ वा.

(६९)
नवी पहाट होऊ दे

नवी पहाट होऊ दे
नवी ओंजळ भरू दे
नव्या आकांक्षांचे पंख
नव्या जीवनी भरू दे

एक एका किरणाची
झाक सोनेरी मिळू दे
जगतास माझे गुणी
नवे क्षितिज कळू दे

आत दाटल्या अंधारा
दूर लोटणे जमू दे
मन माझे प्राचीवर
नित उदयी गमू दे

आजचीच होती वेळ
आजच्याच दिनी कधी
आले होते तुझ्यासवे
इहलोकी मीही आधी

जीवनाची सार्थकता
दिन दिनू सरकती
क्षण क्षण जगताना
कृपा सरी बरसती
देवा,तुझ्या कृपा सरी बरसती

दि. २३/११/२०२५
सकाळी ०५.२१ वा.

(७०)
जगणे ते खरे

आता कुणासाठी कसे
झिजायचे मी
ओल्या पावसात आधी
भिजायचे मी

उन्हे अंगावर ऊब
शरीरात घेत
घरट्यात सुखासुखी
सुख नेत नेत

पिंपळाच्या सावलीत
नीज माझी व्हावी
निजताच पापणीत
झोप गाढ यावी

वारा जरा थंडगार
पीत मी रहावे
आकाशात इंद्रधनु
कधीही रेखावे

मातीमध्ये मुरु द्यावे
गंध मातकट
किती चवी किती वास
हुंगावे उत्कट

जगण्याचे ताण आता
पुरे झाले बरे
निसर्गाच्या कुशीतच
जगणे ते खरे

दि.२३/११/२०२५
सकाळी ०९.४३ वा.

लेखिकेचा परिचय

- **डॉ. मंजूषा पंढरीनाथ कुलकर्णी,**

  पीएच. डी. (संस्कृत), नेट (संस्कृत), सेट (शिक्षणशास्त्र), एम.ए. (संस्कृत), एम.एड., राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ (महाराष्ट्र शासन, भारत) (सहाय्यक प्राध्यापक - संस्कृत)

  २३१ समर्थ अलंकार, सदनिका क्र. २, कवितांच्या बागेसमोर, विठ्ठल रुक्मिणी मंदिराजवळ, ज्योतीनगर, छ. संभाजीनगर - ४०० ००५

  ई-मेल : dr.manjushak@gmail.com

  मोबाइल : + ९१ ९८२२८ ३९४९१ । व्हाट्सएप; +९१ ९०८२१ ६१५२४

सध्या :

- **प्रशासकीय अधिकारी, मुख्यमंत्री कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई (महाराष्ट्र)** येथे राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ म्हणून कार्यरत.
- महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामध्ये राज्यात सर्वप्रथम स्थान अधिगत आणि राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ शासनसेवेमध्ये २२ वर्षांपासून कार्यरत.
- **संस्कृत सल्लागार मंडळाची सदस्य, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली. (https://sahitya-akademi.gov.in)**
- व्यापकदृष्ट्या मान्यताप्राप्त संस्कृत भाषातज्ज्ञ, **साहित्य अकादमी अनुवाद पुरस्कार २०२० प्राप्त,** उच्च शिक्षणातील शैक्षणिक विचारवंत, उच्च प्रशंसित कवयित्री, लेखिका, संशोधक आणि वक्ता.
- तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी लिखित "वैदिक साहित्याचा इतिहास" (२६० पृष्ठे) या **मराठी पुस्तकाचा (साहित्य अकादमी पुरस्कृत) संस्कृतमध्ये अनुवाद करण्याचा विशेष प्रतिष्ठेचा प्रकल्प** साहित्य अकादमीने प्रदान केला होता, जो पूर्णत्वाला जाऊन साहित्य अकादमीद्वारे अनुवाद प्रकाशित.
- आचार्य बाळाराव **सावरकर लिखित स्वातंत्र्यवीर सावरकर यांच्या चरित्राच्या (अंदाजे २००० पृष्ठांच्या) ४ खंडांचा अत्यंत सन्मानाचा संस्कृत अनुवाद प्रकल्प** स्वातंत्र्यवीर सावरकर राष्ट्रीय स्मारक, मुंबई यांनी स्वाधीन केला आहे. त्यापैकी प्रथम खंडाचा अनुवाद पूर्ण झालेला असून प्रकाशनाच्या मार्गावर.

- गेल्या २५ वर्षांपासून, भाषा, साहित्य, संस्कृती, कला, नाटक, शिक्षण आणि भाषेशी संबंधित विधायक कार्याचा प्रसार करण्याच्या ध्येयाने प्रेरित अन् कार्यरत आहे.
- संस्कृतच्या प्राध्यापिका, वसंतराव नाईक शासकीय कला आणि सामाजिक शिक्षण संस्था, नागपूर.
- **महाराष्ट्र शासनाच्या पहिल्या पूर्णवेळ महिला भाषा संचालक आणि महाराष्ट्र राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोग, महाराष्ट्र शासनमध्ये प्रशासकीय अधिकारी** ह्या पदांवर कार्यभार सांभाळला.
- पुणे विद्यापीठातून पदवी आणि पदव्युत्तर शिक्षण पूर्ण केले
- तसेच पुण्यातील एसएनडीटी विद्यापीठामधून देखील बी.एड. आणि एम.एड. पूर्ण केले.
- एकाच वेळी पुणे विद्यापीठ आणि टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात अव्वल येण्याचा बहुमान मिळवला.
- MPSC वर्ग-एक परीक्षेमध्ये संस्कृत या विषयामध्ये सर्वप्रथम येण्याचा बहुमान
- विविध राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय परिषदा, चर्चासत्रे आणि परिसंवादांमध्ये अनेक शैक्षणिक शोधनिबंध सादर केले आणि अनेक प्रतिष्ठित पुरस्कार जिंकले.

लक्षणीय योगदान :

डॉ. मंजूषा या भाषा, कला, नाटक, संस्कृती, प्रशासन, साहित्य आणि शिक्षण या क्षेत्रांमध्ये अनेक बहुमुखी भूमिकांमध्ये योगदान देत आहेत. त्या संस्कृतमधील एक प्रसिद्ध प्राध्यापिका, एक प्रसिद्ध वक्ता, एक विचारशील प्रवचनकार, एक वाचक, एक उद्घोषक, एकल-कलाकार-नाट्यकलावंत/ सादरकर्त्या, एक कवयित्री, एक संशोधक, एक लेखिका आणि अशा अनेक क्षेत्रांमध्ये नैपुण्य असलेल्या विदुषी आहेत.

गेल्या काही वर्षांमध्ये डॉ. मंजूषा यांनी भाषिक संशोधन, अनुवाद, भाषा आणि कोशविकास आणि भाषा धोरणाची निर्मिती अशा अनेक महत्त्वपूर्ण क्रियाकार्यांचे नेतृत्व केले आहे. शिक्षण, साहित्य, प्रशासन आणि संस्कृती या

क्षेत्रातील त्यांच्या अद्भुत योगदानाबद्दल त्यांना अनेक पुरस्कार आणि सन्मानचिन्हांनी सन्मानित करण्यात आले आहे.

डॉ. मंजूषा यांनी मराठी कवितेच्या क्षेत्रात जागतिक स्तरावर विश्वविक्रमधारक अशी एक अनोखी ओळख निर्माण केली आहे आणि चरित्र, कविता, ललित आणि तात्त्विक तसेच वैचारिक लेखन अशा सर्व संबंधित शैलींमध्ये त्या एक उत्कृष्ट आणि प्रथितयश लेखिका म्हणून चमकत आहेत.

प्रकाशमार्गा: हे पुस्तक डॉ. प्रकाश बाबा आमटे यांच्या चरित्राचा (मराठी भाषेतील) डॉ. मंजूषा यांनी केलेला संस्कृत अनुवाद आहे ज्याला २०२० वर्षातील साहित्य अकादमीच्या अनुवाद पुरस्काराने गौरविले गेले. डॉ. आमटे यांच्या या अद्भुत जीवनप्रवासाचा संस्कृतमध्ये अनुवाद करण्यात डॉ. मंजूषा यशस्वी ठरल्या आहेत.

‘‘**साहित्यिक व्रत**’’ म्हणून गेल्या ६ वर्षांपासून, डॉ. मंजूषा रोज काव्यरचना रचत आहेत आणि प्रसारित करत आहेत. त्यानिमित्ताने मराठी कवितेतील ‘हाय रेंज बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड’ मध्ये जागतिक विक्रम केल्याबद्दल महाराष्ट्राचे माजी राज्यपाल श्री. भगतसिंग कोश्यारी जी यांच्या हस्ते डॉ. मंजूषा यांचा सत्कार झाला आहे.

प्रकाशित पुस्तके –

- डॉ. मंजूषा यांनी मराठी, संस्कृत आणि इतर भाषांमध्ये अनेक उत्तम पुस्तके लिहिली आहेत आणि त्यांचे पहिले पुस्तक ‘विवाह संस्कार’ २०१० या वर्षी प्रकाशित झाले. त्यानंतर डॉ. मंजूषा यांनी संस्कृतमधील इतर अनेक पुस्तके प्रकाशित केली आहेत ज्यामध्ये श्यामस्य माता, विवेकानंदस्य विचारसौंदर्यम्, वेदकालीन स्त्रीरत्नानि, स्मृतिवचनानि, स्मृतिप्रतिपादित न्याय:, विवेकरत्नानि, प्रकाशमार्गा : अशी अनेक पुस्तके संस्कृतमध्ये रचली व अनुवादित केलेली आहेत. तर ‘प्राचीन भारतीय समाज’, ‘सूर्य शक्ती और मानव’, ‘कौटिलीय अर्थशास्त्र’, ‘स्मृतीग्रंथ – भाग १ और २’ ही त्यांची हिंदी भाषेतील पाच पुस्तके प्रकाशित झाली आहेत.

  त्यांच्या मराठीतील पुस्तकांमध्ये अनमोल विचार ठेवा – नचिकेता (लेखांचा संग्रह), लावण्यखणी (मराठी लावणी गाण्यांचा संग्रह), कणखरबाणा राणी

अहिल्या (अहिल्याबाई होळकर यांचे चरित्र), मृद्गंध (ग्रामीण मराठी भाषेतील कवितांचा संग्रह), एक पाती गवताची (ललित लेखसंग्रह), प्रीतसुधा, आरसपाणी–जीवनगाणी (मानवी जीवनावरील कवितांचा संग्रह), गोड–गोड पापा (बालकवितांचा संग्रह), सर्ग–निसर्ग, संतोष, उत्कर्ष, पूर्वा, सृष्टीगंध, युगंधरा (निसर्गावरील कविता), नाथा पंढरीनाथा, ईश भाग्येश (देवभक्तीपर), मंगेश, आंदण (प्रासंगिक), रूप–स्वरूप, श्रीरंग (राधाकृष्ण), अलवार, मधुश्री, सहा सोहळे (ऋतू), सुधांशु (चंद्र), दिव्यांतरी (सूर्य), बकुळफुले, अळुमाळु, सुरभी, कामिनी (फुलांवरील कविता), खाणाखुणा (पशु), वैष्णवी (पक्षी), नादश्रुती, श्वेता (तिच्यावरील प्रीत कविता), स्वामिनी (स्त्रीजीवन – भाग १), मृणालिनी (स्त्रीजीवन – भाग २), प्रमिला (धरती–आकाश), लाघव वेळा (सकाळ–संध्याकाळ), मनमंदिरा, तेजशलाका, उदय, मंजुभारती (जीवनपर कविता), प्रियतमा शुभांगी, नेहा, सुधीर (त्याच्यावरील प्रीत कविता), मन्मनी, इंदुमती, मंजुश्री, मानसी (ललितलेख), बोल बरवे, मनस्विनी, हृदयस्पर्शी (रसिक प्रतिक्रिया – कवीश्वर), प्रतिसाद, रसिकवरा, हृदयतरंग, अनुबंध (अन्य रसिक प्रतिक्रिया), गंधराणी (मिश्र कविता), श्रावणी (पाऊस कविता), उल्का (गझल), तेंव्हा (वेळा), नभ मोजताना (धरती–आकाश), जरा रेंगाळले (वाट), रंगतनु, कृष्णकांत (रंग), कविता माझी (सर्वोत्कृष्ट कविता), कवडसा, मृण्मयी, अबोली, अनावर मना, मल्मली, अक्षरा, अनुरंग, नवी नवेली, मन ओथंबुन गेले, उमलवाट (मिश्र कविता) यांचा समावेश आहे.

याशिवाय विज्ञानातील संस्कृत, स्मृती धारा भाग–१ आणि भाग २, चतुरंग, शोधामृत, संस्कृत मराठी उखाणे, गौरवगाथा सूर्याची, जीवनचिंतन, भावमंजूषा, विचारकणिका, वेदकालीन स्त्रीरत्ने आणि अणुविज्ञानातील झंझावात – डॉ. अनिल काकोडकर, प्राचीन भारतीय समाज. ही पुस्तके देखील प्रकाशित आहेत. त्यांचे मराठीमध्ये ‘मंजु मंजिरी’ आणि ‘सर्ग निसर्ग’ नावाने ऑडिओ कवितासंग्रहही प्रकाशित झालेले आहेत.

प्रकाशनाच्या वाटेवरील पुस्तके –

(मिश्र कविता) – दरवळ तुझे नि माझे, लोभसवाणी, (मन) मनमनुल्या, वेध मनाचा, शब्द पाखरा, मन मोहरून माझे, (अध्यात्म) – निरव नमन,

(जीवनपर) - क्षणांचं देण, आयुष्याचं गाव, (फुल) - फुललेलं मौन, (निसर्ग) - सुख सुखाचं, पानापानातली कथा, (प्रीत त्याची तिच्यासाठी) - स्पंदन रेषा, (सुख-दुःख) - सुखाचा किनारा, (नानी) - थांब जरा तू, (गंध-सुगंध) - दूर त्या तिथे, आनंद गंधपाणी, (स्त्री जीवन) उडण्या हे आभाळ, संस्कृत बालगीत संग्रह - बालमोदिनी, सुधा मूर्ती यांच्या 'तीन हजार टाके' या मराठी पुस्तकाचा संस्कृत अनुवाद - त्रिसहस्रसीवनम्, सुधीर शास्त्री यांचा मराठी काव्य संग्रह 'मनुष्य' या पुस्तकाचा संस्कृत अनुवाद - मनुष्यः, शब्द तुझ्या नावाचे, घडते नवेच काही.

मिळालेले पुरस्कार :

पुरस्काराचे नाव आणि वर्ष -

- कोकण मराठी साहित्य परिषदेचा अत्यंत मानाचा २०२२-२३ चा ललित गद्य विभागातील द्वितीय क्रमांकाचा सौ. लक्ष्मीबाई व राजाभाऊ गवांदे पुरस्कार 'एक पाती गवताची' या ललितलेखसंग्रहास प्राप्त झाला आहे.
- शिक्षाश्री सन्मान - २०२४
- स्व. वा.ना. उत्पात स्मृती पुरस्कार - २०२३
- परळी भूषण पुरस्कार २०२३
- मुंबई मराठी ग्रंथ संग्रहालय २०२३ पुरस्कार (गौरव गाथा सूर्याची साठी)
- संस्कृत भाषा सभा नाशिक, महाराष्ट्र तर्फे डॉ. व्ही. एम. गोगटे स्मृती पुरस्कार २०२३
- अखिल ब्राह्मण मध्यवर्ती संस्था, नाशिक २०२२ तर्फे सन्मान आणि सत्कार
- अखिल देशस्थ ऋग्वेदी ब्राह्मण मध्यवर्ती मंडळ, वडोदरा तर्फे ''साहित्य रत्न'' पुरस्कार २०२२
- सरस्वतीदेवी विद्या विकास ट्रस्ट पुरस्कार २०२२
- प्रेमचंद सन्मान २०२२
- अणुविज्ञानातील झंझावात : डॉ. अनिल काकोडकर - ३ राज्यस्तरीय पुरस्कार प्राप्त
- महात्मा फुले राज्यस्तरीय बाल-साहित्य पुरस्कार (महाराष्ट्र साहित्य प्रतिष्ठान) २०२१

- राज्यस्तरीय संत नामदेव चरित्र साहित्य पुरस्कार २०२०
- लेखक सुनील रंगराव देसाई राज्यस्तरीय बाल–साहित्य पुरस्कार २०२९
- संस्कृतसाठी साहित्य अकादमी अनुवाद पुरस्कार २०२०
- राष्ट्रपती पुरस्कार विजेते दिवंगत व्ही.डी. सर्जे गुरुजी प्रतिष्ठानचा जीवन गौरव पुरस्कार २०१८
- पत्रकार उत्कर्ष समिती (मुंबई)चा राज्यस्तरिय आदर्श शिक्षक पुरस्कार २०२७
- शेतकरी शिक्षण प्रसारक मंडळ आष्टी जि. बीड (महाराष्ट्र) चा राज्यस्तरीय आदर्श पुरस्कार
- द्वारका प्रतिष्ठानचा राज्यस्तरीय सर्वोत्कृष्ट प्रशासक पुरस्कार
- गोस्वामी संत तुलसीदासकृत रामचरित मानस पुरस्कार २०२६
- राज्यस्तरीय दैनिक भास्कर महिला पुरस्कार २०१२
- राज्यस्तरीय लोकमत सखी सम्राज्ञी पुरस्कार २०१२
- दिल्ली संस्कृत अकादमी, अखिल भारतीय–नवोदित – संस्कृत कवि प्रतियोगिता पुरस्कार २०१२
- लोकमत माझी आई पुरस्कार २०१२
- राज्यस्तरीय महिला गौरव पुरस्कार २०११
- संस्कृत नाट्य महोत्सव – संहितालेखन प्रथम पारितोषिक २०११
- संस्कृत नाट्य महोत्सव – नाट्य द्वितीय पारितोषिक २०११
- राज्यस्तरीय विद्यारत्न पुरस्कार २०११
- राज्यस्तरीय विद्यारत्न पुरस्कार २०१०
- S.N.D.T. महिला विद्यापीठ, सर्वतृतीया २००१
- मध्यप्रदेश संस्कृत अकादमी राष्ट्रीय निबंध रचना पुरस्कार १९९८
- महाराष्ट्र राज्यशासन संस्कृत प्राविण्य पुरस्कार १९९८

- **Digital Content :**

अ.क्र.	तपशील	लिंक
१	सखी सह्याद्री मुलाखत, दि. १०-१०-२०२४	https://www.facebook.com/share/v/FmEuAjAVeKGrunYB/?mibextid=WC7FNe
२	सोनाली नवांगुळ, डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांना साहित्य अकादमीचा अनुवादासाठी पुरस्कार	https://www.loksatta.com/pune-news/sonali-nawangul-dr-manjusha-ku-lakarni-sahitya-akademi-award-for-translation-akp-94- 2600116 ?utm_source=whatsapp_web & utm_medium =social& utm_campaign=socialsharebuttons
३	"आपल्यालाच आपला प्रकाश होता आलं पाहिजे." साहित्य अकादमीचा पुरस्कार मिळाल्या नंतर मंजुश्री यांनी दिलेला हा संदेश आपल्या सर्वांसाठी साहित्य अकादमी पुरस्कार विजेत्या डॉ. मंजूषा कुलकर्णी MaxWoman वर.	https://youtu.be/Lqu-YF4G-rw
४	डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांना साहित्य अकादमी पुरस्कार	https://www.madhyamvruttseva.com/डॉ-मंजूषा-कुलकर्णी-यांचा/

५	महाराष्ट्राचे माननीय राज्यपाल यांचे ट्वीट	<https://twitter.com/maha_governor/status/ @maha_governor 1439559856764030979 ?s=08 <https://twitter.com/maha_governor/status/1439559859536482304?s=08
६	संस्कृत भाषाव्रताचा सन्मान 'प्रकाशवाटा' या डॉ. प्रकाश आमटे यांच्या आत्मचरित्राचा संस्कृत अनुवाद डॉ. कुलकर्णी यांनी 'प्रकाशमार्गा:'	https://www.loksatta.com //lokrang/sahitya-akademi-award-for-translation-autobiography-of-prakash-amte-poet-prof-dr-manjusha-kulkarni-prakashwata-zws-70-2612674/lite/ ?utm_source=whatsapp_web&utm_medium=social&utm_campaign=socialsharebuttons
७	https://mr.wikipedia.org	https://mr.wikipedia.org/wiki/मंजूषा_कुलकर्णी
८	प्रा.डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांचा महाराष्ट्र राज्याच्या मा. राज्यपालांच्या हस्ते अभिनव साहित्यिक विक्रम केल्याबद्दल सत्कार	https://youtu.be/6x7BRzz_seo

९	प्रशासक आणि संस्कृत विद्वान - डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांच्याशी भेट (डीडी न्यूजद्वारे)	https://youtu.be/7a5dNUZKnRk
१०	@MahaGovtMic	https://twitter.com MahaGovtMic/status 1476551366352924672?s=08
११	कवयित्री डॉ.मंजूषा कुलकर्णी यांचा जागतिक काव्य विक्रम केल्याबद्दल राज्यपालांच्या हस्ते सत्कार 'साहित्यिक व संतांनी देश एकसूत्रात बांधला' भगतसिंह कोश्यारी	https://twitter.com/InfoVidarbha/status/1418559733921816580?s=20
१२	साहित्याच्या पारावर डॉ. मंजूषा कुलकर्णी सखी सह्याद्री - डीडी सह्याद्री दूरदर्शन मुंबई	https://youtu.be/VEJcY4GX7tg
१३	सखी सह्याद्री	<https://youtu.be/ITLxInwuJc ; https:/youtu.be/7a5dNUZKnRk
१४	खास कार्यक्रम / नवदुर्गासह डॉ.मंजूषा कुलकर्णी / नवरात्री स्पेशल / सकाळ मीडिया	https://youtu.be/m1Ot_LzxI4k

१५	मनीषा नवपुते यांची फेसबुक पोस्ट	https://m.facebook.com/ story.php?story_fbid=1266 533350529198id=10001517 6343763&sfnsn=wiwspwa
१६	संजीव खानझोडे यांची फेसबुक पोस्ट	https://m.facebook.com/ story.php?story_fbid= 4429100480484776 id=100001546044035 sfnsn=wiwspwa
१७	ऑडिओ अल्बम - ''सर्ग_निसर्ग'' ऑडिओ अल्बम - ''मंजुमंजिरी''	<https://vy6s8.app.goo.gl/ NKnJ> https://vy6s8.app.goo.gl /A8Z5
१८	Special Screening of 100th Episode of Mann Ki Baat from Raj Bhavan	https://www.youtube.com /live/7-dyWQaLA?si=mid 7qSf_HIM6WQ8q
१९	स्वामी विवेकानंद व्याख्यान : भाग - १	https://youtu.be/TrNMBV_ ysf8?feature=shared
२०	स्वामी विवेकानंद व्याख्यान : भाग -२	https://youtu.be/NpvMk- Pu4dOs?si=typfHtOvNg- 1hDXgT

सारांश :

- एकूण अनुभव (शैक्षणिक) : २२ वर्षे
- एकूण अनुभव (प्रशासकीय) : १३ + वर्षे
- व्याख्याने आणि भाषणे : १००० पेक्षा जास्त
- प्रवचने : ५०० हून अधिक
- शोधनिबंध प्रकाशित : १०० हून अधिक
- स्वलिखित पुस्तके (प्रकाशित) : १०९
- स्वलिखित पुस्तके (आगामी) : २३
- संशोधन प्रकाशने : १६
- परिषद / सेमिनार / कार्यशाळेत सहभाग (आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय आणि राज्यस्तरीय) : ४०
- परिषद / सेमिनार / कार्यशाळेत स्रोत-व्यक्ती / तज्ज्ञ म्हणून सहभाग : २०० हून अधिक
- पुरस्कार : २०० पेक्षा जास्त
- मिळालेल्या शिष्यवृत्ती : ९
- डॉ. मंजूषा यांच्या मार्गदर्शनात पीएच.डी. पदवी प्राप्त विद्यार्थी : ०५
- डॉ. मंजूषा यांच्या मार्गदर्शनात पीएच.डी. संशोधन कार्य सुरू असलेले विद्यार्थी : ०४

● ● ●